

Sociionomen

TENDENS: DROGHANDELN VIA DARKNET ÖKAR

KVALIFICERAT SOCIALT ARBETE OCH PSYKOTERAPI

#1
2022

VERKTYGET

Så jobbar du
effektivt med tolk

TEMA

Att möta barn och
unga med adhd

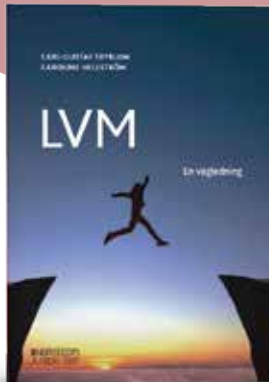
"I utsatta områden är det tabu att prata om psykisk ohälsa. Men problemen är enorma."

HAR FÖRLÅTIT SIG SJÄLV

Mehdi Adnan Mossa
lämnade kriminaliteten
för ett nytt liv som
skolkurator

Socialtjänsten och GDPR, 1u
Arbetsmetod och praktisk vägledning
Berat Mehooli, Jessica Engde

LVM, 1u
- En vägledning
Carl-Gustaf Tryblom,
Caroline Hellström

Bryssel II ter-förordningen, Rom III-förordningen, internationella äktenskapslagen och nordiska äktenskapsförordningen, 1u
Ulf Bergquist, Anna Fayad,
Elisabeth Hövmöller

Nya sociallagarna, 35u
Med kommentarer i lydelsen
den 1 januari 2022
Lars Lundgren,
Per-Anders Sunesson

LSS – konkreta ärendefrågor, 1u
Tolkning och tillämpning
Finn Kronsporre

Lagen om framtidsfullmakter, 1u
En kommentar m.m.
Per Westman

Första nyårsloftet jag kommer att hålla

”Socionomen ska vara oumbärlig för alla inom socialt arbete.”

Vid årsskiftet avgav ungefär var åttonde man och var femte kvinna i Sverige ett nyårslofte. Nu igen. Vi ska äta bättre och träna mer, ägna mindre tid åt mobiltelefonerna och sluta stressa. Bli bättre människor helt enkelt. Men förändring är som bekant svårt. Själv har jag nog aldrig lyckats hålla ett nyårslofte längre än några månader. Ibland skyller jag på bristande motivation och det slentrianmässiga loandet. Andra gånger på vintermörkret. Vore det inte bättre med påskloften?

NÅGON SOM DÄREMOT har lyckats förändra sitt liv är Mehdi Adnan Mossa, som du kan läsa om i det här numret av Socionomen. Hemmet var aldrig den trygga plats han behövde och i stället sökte han sig till ett av områdets kriminella gäng. Det tog ytterligare femton år, varav sex i fängelse, innan han hittade motivationen och det rätta tillfället att bli drogfri och lämna kriminaliteten bakom sig. Nu fortsätter han arbeta för förändring i rollen som skolkurator och särskilt kvalificerad kontaktperson.

I det här numrets tema kan du också läsa om barn och unga med adhd – en

diagnos som länge varit omdiskuterad. Synen på orsak och verkan har skiftat, liksom tankarna om vilket stöd och bemötande barnen, och deras föräldrar, bör få. Det positiva är att vi ständigt lär oss mer och kan förändra och utveckla metoder och arbetsätt. Senare i vår kommer dessutom Socialstyrelsen med nya nationella riktlinjer för just den här gruppen. Det är välkommet då de utgör en stor andel av de barn och unga som behöver socialtjänstens stöd.

OCH JUST DET, en annan förändring är förstås att det är mina ord ni läser här. Jag är både stolt och väldigt glad över att få ta över ansvaret för Socionomen. Tidningens ambition är att stötta er läsare i det viktiga arbete ni gör – vi vill helt enkelt vara oumbärliga för alla inom socialt arbete. Och den här gången råder ingen brist på motivation då jag lovar att göra mitt yttersta för att leva upp till det löftet.

Annika Sjöberg
Chefredaktör

→ **VAD TYCKER DU?**

Hör av dig till mig med åsikter! annika@socionomen.se

Socionomen

Socionomen är den ledande oberoende tidskriften för kvalificerat socialt arbete och psykoterapi. Den är prenumererad och utkommer med åtta nummer per år. Ägare är Akademikerförbundet SSR. Tidskriften Socionomen, A4, Bondegatan 21, 116 33 Stockholm
Besök: Bondegatan 21 Telefon: 08-556 064 40

Socionomen ansvarar ej för inskickat material som inte är beställt.

**CHEFREDAKTÖR
& ANSVARIG UTGIVARE**

Annika Sjöberg
0706-58 88 95
annika@socionomen.se

**WEBBREDAKTÖR
& REPORTER**

Jenny Palmqvist
0703-94 43 23
jenny@socionomen.se

**FORSKNINGS-
REDAKTÖR**

Hans Swärd,
professor
hans@socionomen.se

ART DIRECTOR

Ulrika Sandh
ulrika@a4.se

**PSYKOTERAPI-
REDAKTÖR**

Pia Litzell Berg,
leg. psykoterapeut
pia@socionomen.se

FOTO OMSLAG
Viktor Gårdsäter

PRODUKTION
A4 Text & Form

SKRIBENTER

Tim Andersson
Jennie Aquilonius
Fredrik Söderlund
Anne Ralf Hållbus
Jenny Palmqvist
Tobias Sahlin
Fredrik Rubin

REDAKTIONSRÅDET

består av yrkesverk-
samma personer inom
socialt arbete. Kontakt-
uppgifter finns på
socionomen.se

SOCIONOMEN.SE

Nyheter och fördjupning om
socialt arbete och psykoterapi

PRENUMERATION

Akademikerförbundet SSR
08-617 44 00, knappval 5
prenumeration@akademssr.se
Prisuppgifter och info finns på
socionomen.se/prenumerera/

ANNONSBOKNING

AdSales Group AB
Barbara Marsella
barbara@adsales.se
08-580 80 419, 072-322 54 19
Utgivningsplan på
socionomen.se/annonsera/

TRYCKERI

Norra Skåne Offset,
ISO 14001- och
ISO 9001-certifikat.
Socionomen finns även som
taltidning. Kontakta redaktionen
för information.

Akademikerförbundet SSR

09 I KORTHET

Aktuellt: Ny metod för att mäta hatbrott.

14 DROGHANDELN

Tendens: Försäljningen av droger via darknet ökar. Vad får det för konsekvenser?

18 BARN MED ADHD

Tema: Personer med adhd är överrepresenterade hos socialtjänsten. Men hur ska de bemötas?

34 JOBBA MED TOLK

Verktyget: Så får du bra kontakt med klienten genom tolk.

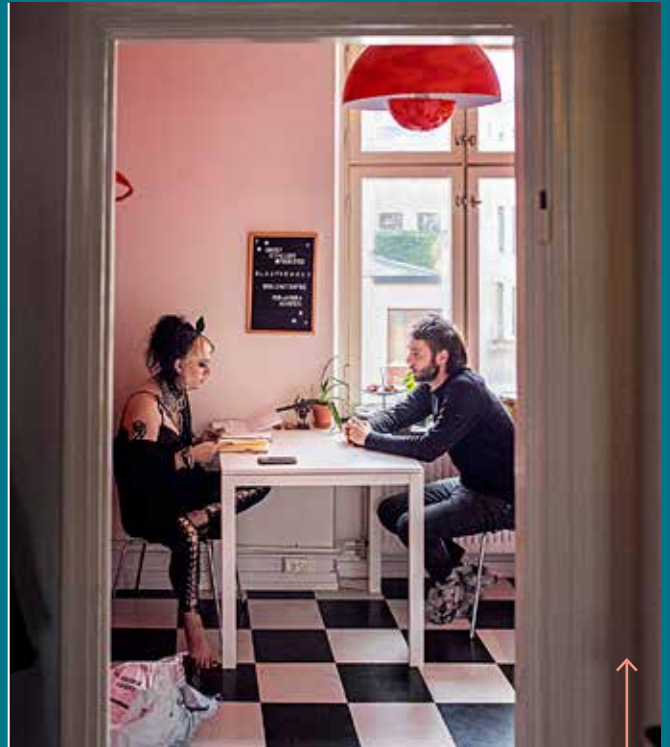

FOTO: CHRISTIAN ANDERSSON

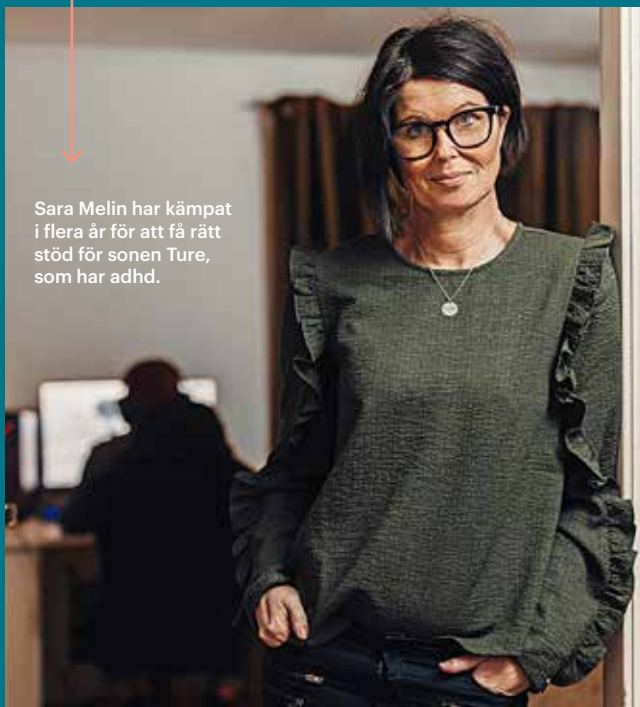

FOTO: ALEXANDER LINDSTRÖM

Sara Melin har kämpat i flera år för att få rätt stöd för sonen Ture, som har adhd.

38 MEHDI ADNAN MOSSA

Porträtt: Från gängkriminell till skolkurator. Nu vill Mehdi Adnan Mossa göra rätt för sig.

46 BRUKARUNDERSÖKNING

Översikt: Vad tycker brukarna om insatserna de fått? SKR:s undersökning ger svaren.

48 BOENDEPEDAGOGER

Bildreportage: Följ med boendepedagogerna Pernilla Lindell och Christoffer Berg i Malmö under en dag på jobbet.

ALLTID I SOCIONOMEN

56 DEBATT 58 SETT, LÄST, HÖRT 61 KRÖNIKA 66 KRYSS

ANNONS

Skyddade boenden Stödboenden

**Säkra och trygga lösningar
med individen i centrum!**

070-108 15 15

info@hemstadenab.se

hemstadenab.se

ANNONS

Söker du LSS-placering?

Vi har lediga platser och finns på flera platser i landet. Mo Gård har 75 års samlad erfarenhet och specialiserad kompetens kring kommunikation, kombinerade funktionsnedsättningar och utmanande uttryckssätt. Vi är ett stiftelseägt idéburet kunskapsföretag som erbjuder individanpassade helhetslösningar inom boende, daglig verksamhet och gymnasiesärskola till personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller autism.

Välkommen att besöka Lediga platser på vår hemsida och ta kontakt med våra kunniga rådgivare:

✉ radgivare@mogard.se ☎ 010-471 6700

mogard.se

MO GÅRD

I korthet

TEXT: JENNY PALMQVIST

ILLUSTRATION: GETTY IMAGES

S FLER NYHETER
FÖLJ FLÖDET PÅ
SOCIONOMEN.SE

KALENDARIUM

4/2

Fokus ekonomiskt bistånd

Konferens. På SKR:s årliga konferens för ekonomiskt bistånd står aktuella frågor inom arbetsmarknadspolitiken, sjukskrivna som saknar SIG, bostäder och digitalisering på agendan.

Info: skr.se

18/2

Barnkonventionen – grundutbildning för tjänstemän

Utbildning. En halvdagskurs som ger dig grundläggande kunskap om barnkonventionen som lag, och hur du genomför en barnkonsekvensanalys.

Info: skr.se

TÄVLING

Vem skrev bästa c-uppsatsen?

Nu är det dags för en ny omgång av Socionomens årliga c-uppsatstävling. Socialhögskolorna på samtliga universitet och högskolor väljer ut den bästa c-uppsatsen på respektive socionomutbildning. De utvalda uppsatserna presenteras löpande i Socionomen med start i nr 2, 2022. I slutet på året utser en jury bestående av representanter från socialhögskolorna en vinnare som belönas med ett stipendium på 10 000 kronor.

Ny metod för att mäta hatbrott

HATBROTT. Under 2020 gjordes 6 301 hatbrottsrelaterade polisanmälningar, men Brottsförebyggande rådet, Brå, bedömde att bara 3 398 av dem föll under polisens hatbrottsmarkeringar.

Sedan 2015 sammanställer Brå alla polisanmälningar med hatbrottsmotiv. I arbetet med statistiken för 2020 har man gjort omfattande metodförändringar så den är inte jämförbar med Brås tidigare hatbrottsstatistik.

Men antalet anmälda hatbrott har ökat varje år senaste åren. Vanligast är främlingsfientliga eller rasistiska hatbrott. Under 2020 polisanmälades 38 procent av hatbrotten av en utsatt man, medan kvinnorna stod för 27 procent. I resten av fallen var det par som gjort polisanmälan.

Ofredande utgjorde sammanlagt 25 procent av samtliga anmälda hatbrott 2020. Näst vanligast var hets mot folkgrupp, följt av olaga hot.

Fler unga känner ofrivillig ensamhet

UNGDOMAR. Hälften av svenskarna uppger att man upplevt ofrivillig ensamhet under det senaste året. Värst drabbade är unga i åldrarna 18–29 där 77 procent uppger att man känt sig ensam, detta visar en ny undersökning från Novus gjord på uppdrag av Svenska Röda Korset.

2 620 000

kronor delas ut i statsbidrag till barn- och ungdomsorganisationer för 2022 års verksamhet.

På Sveriges Allmännyttas önskar man att privata fastighetsägare ser över sina inkomstkraav.

ILLUSTRATION: GETTY IMAGES

Fler behöver ta bostadssocialt ansvar

BOSTADSMARKNADEN. En ny rapport visar att Sveriges Allmännyttas medlemmar tar ett stort ansvar för att personer med låga eller inga inkomster ska kunna hyra en bostad. Ungefär 22 000 sociala kontrakt tillhandahålls av allmännyttan, vilket motsvarar runt 84 procent av det totala antalet sociala kontrakt i Sverige.

– Det vore givetvis positivt om fler privata fastighetsägare bidrog med fler lägenheter till kommunen och såg över

sina inkomstkraav. Allas insatser behövs för att möjliggöra att fler ska kunna hyra en bostad, säger Åsa Schelin, expert på boendefrågor på Sveriges Allmännyttan.

De anser även att bostadsbidraget både behöver höjas och breddas till att omfatta fler, om det ska göra verklig skillnad för människor som står utanför bostadsmarknaden. Det skulle underlätta ytterligare för dem med låga inkomster att kunna hyra en bostad.

„Etableringsjobben som vi planerar för kommer att vara jätteviktiga.“

Arbetsmarknadsminister Eva Nordmark om hur fler nyanlända och långtidsarbetslösa ska komma ut på arbetsmarknaden i Dagens Industri, 23 december 2021.

IVO skapar hög arbetsbelastning för socialtjänsten

ARBETSMILJÖ. IVO har de senaste åren gått över till att arbeta mer datadrivet och samlar numera in stora mängder data om socialtjänstens brukare.

Datansamling innebär en enorm belastning på socialtjänstens medarbetare, menar Sveriges kommuner och regioner (SKR) som föreslår en rad åtgärder för att minska socialtjänstens börda.

– Myndigheterna behöver stötta socialtjänstens medarbetare, inte försvåra för dem, skriver SKR:s ordförande Anders Knape.

Varannan niondeklassare utsatt för brott

BROTT. Hälften av alla niondeklassare har varit utsatt för ett brott, visar Skolundersökningen om brott (SUB) som görs vartannat år. 48 procent av eleverna uppger att de utsatts för stöld, misshandel, hot, rån eller sexualbrott minst en gång under de senaste tolv månaderna. Andelen utsatta är något mindre än 2017 då nästan 51 procent hade utsatts.

Sedan 2015 har andelen som uppgett utsatthet för lindrig misshandel i skolmiljö däremot ökat, både bland tjejer – från nästan 38 procent 2015 till drygt 47 procent 2019, och killar – från drygt 58 procent till drygt 65 procent.

48%

av alla niondeklassare uppger att de blivit utsatta för brott det senaste året.

RÄTTELSE. I Socionomen nr. 7, 2021 intervjuades grundaren av Barmhärtighetens hus, Sebastian Stakset. Barmhärtighetens hus är ett boende för kvinnor med missbruk och psykisk ohälsa, inget annat.

Varför är det så tyst kring utredningen om framtidens socialtjänst? Det undrar Martin Börjeson som skrivit en biografi om Bengt Hedlén, den moderna socialtjänstens arkitekt.

»Han smällde upp en stor neonskylt«

”Praktisk verksamhet som på djupet griper in i människors tillvaro – det är att tillämpa politik”.

Citatet är från Bengt Hedléns inledningsanförande vid Göteborgskonferensen år 1970, där tvåusen deltagare diskuterade ”Socialvård i framtiden”.

– Det är lätt att romantisera om tidsandan som rådde när socialtjänstlagen trädde i kraft 1982. Medan vi i dag ropar på poliser fanns det då en helt annan tilltro till det sociala arbetets möjligheter, säger Martin Börjeson.

Varför ville du skriva den här boken?

– För mig är socialt arbete en politisk fråga och livsviktigt för många människor. Jag kan fascineras av den tidens anda.

Hur var andan?

– Utredningsarbetet varade i nästan 15 år och Bengt Hedlén var en av experterna i utredningen, samtidigt som han ledde en skuggutredning tillsammans med facket och forskare. Socialvård hamnade på förstasidorna på den tiden. Idag är det knäpptyst.

Kan du beskriva Bengt Hedlén för den oinvigde?

– Han började som socialsekreterare på fattigvårdsnämnden i Finspång och hamnade sedan i Malmö där han byggde en socialförvaltning och smällde upp en stor neonskylt – det skulle aldrig ske i dag. Han var ingen revolutionär men angelägen om att åstadkomma resultat och en stark förespråkare för en socialtjänst som inte tvingar sig på människor.

På vilket vis är den här boken viktig för dagens socionomer?

– Om vi bryr oss om socialt arbete finns det saker att lära av i historien. Läget just nu är inte jätteroligt, men det är bara vi som kan ändra på det själva!

Jenny Palmqvist

→ Martin Börjeson

BOR: Stockholm

GÖR: Författare och forskare på Ersta Sköndal.

AKTUELL: Med boken *Drömmen om den moderna socialtjänsten – en biografi över Bengt Hedlén*.

Placeringsförfrågan 010-16 00 676
www.insikten.info

**Autism, Asd
och annan
NPF-problematik**

HVB
pojkar 14-19 år

Nyhet!
Familjehem
för barn och
ungdomar

**Vi gör världen
lite bättre,
en människa
i taget**

Nytida ger stöd till barn, unga
och vuxna för hela livets behov
inom funktionsnedsättning
och psykosocial problematik.
Läs mer om oss på nytida.se

nytida

DILEMMAT

Vem styr över sekretesskyddet?

FRÅGA. Jag har en förälder som inte är vårdnadshavare som vill ta del av barnets journal, men vårdnadshavaren samtycker inte. Barnet är över 15 år, ska jag säga något till barnet? Och vad i sådana fall?

SVAR. Ett barn är själv rättighetsbärande i sekretesssammanhang och förfogar som 15-åring normalt själv över sitt sekretesskydd – förutsatt att barnet är tillräckligt moget. Detta regleras i offentlighets- och sekretesslagen, 12 kap 3§ andra stycket. I själva lagtexten står att om sekretess inte gäller i förhållande till vårdnadshavaren förfogar denne ensam eller, beroende

på den underåriges ålder och mognad, tillsammans med den underåriga över sekretessen till skydd för den underåriga.

Men i förarbetena framgår att om barnet är tillräckligt gammalt och moget för att kunna förstå frågan om vad det innebär att efterge sekretessen så ska barnet själv få bestämma. Undantag gäller framför allt barn som har en annorlunda mognadsutveckling och som därför inte har förmågan att förstå innebörden av att journalen lämnas ut.

I det här fallet kan man läsa mellan raderna att det sannolikt finns underliggande konflikter som kan göra situationen känslig. Det påverkar inte det

rättsliga läget men det bör framhållas att det är viktigt att barnet får all den information som hen behöver för att kunna bedöma om hen vill lämna samtycke till att sekretessen ska brytas.

Therése Fridström Montoya, docent i civilrätt vid Uppsala universitet och socionom.

FREDRIKSDAL

Ett utrednings- och behandlingshem för familjer med barn i åldrarna 0-13 år och blivande föräldrar

Tel. 0380 - 261 10
www.utredningshem.se

FOTO: TOMMY HOLL / TT

Prisad verksamhet för unga

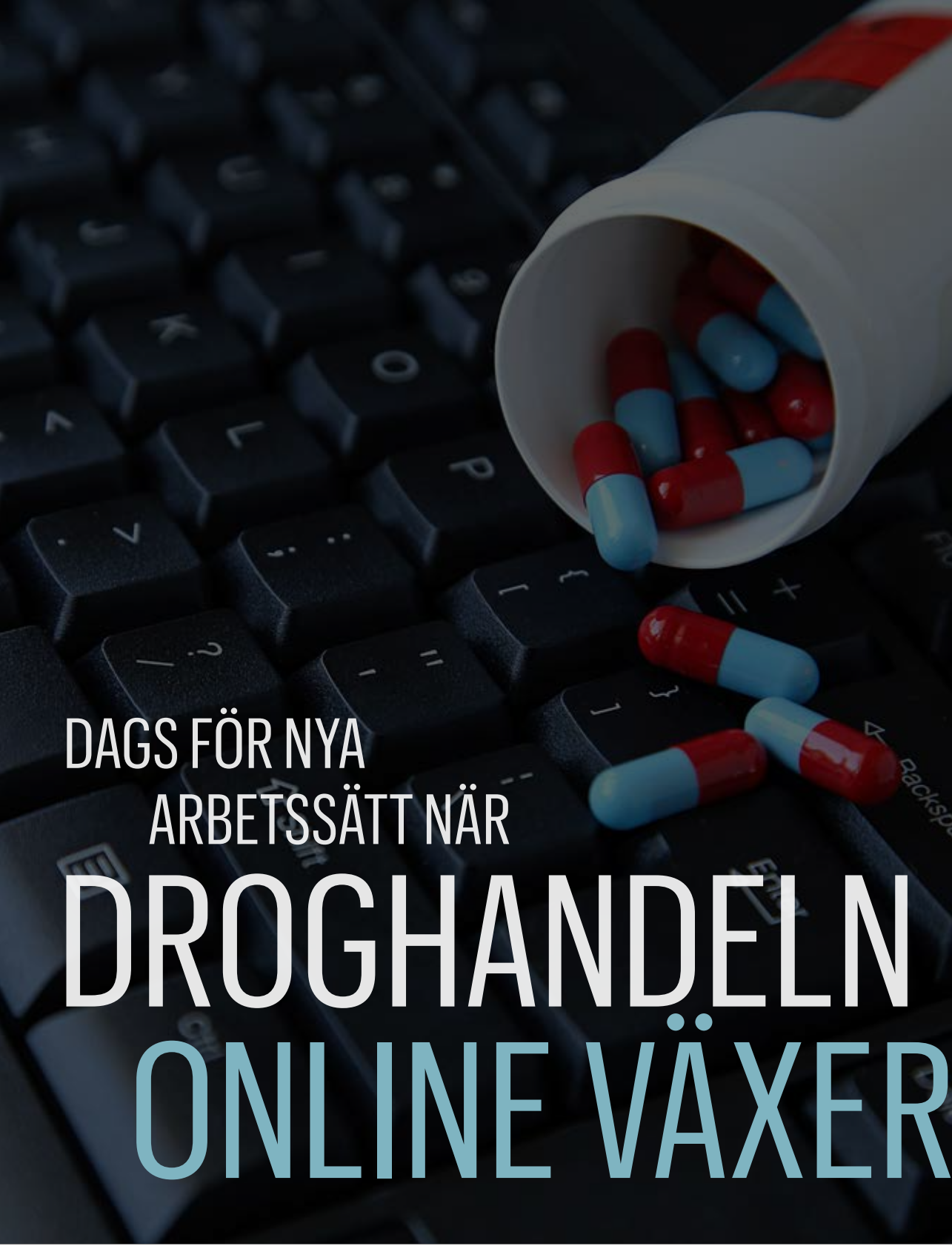
När Mohammed Ali började oroa sig för att hans lillebror inte hade något att göra på fritiden startade han mötesplatsen Minimix i Angered. Dit kan barn mellan 10 och 12 år komma för att spela pingis, fotboll, måla eller bara umgås. Mohammed Ali har varit engagerad i Angereds ungdomar och fritidsgårdar sedan 16-årsåldern och i december 2021 fick han ta emot Tim Bergling Foundations hederspris i Aiviici arena.

Dagarna före jul ordnade Minimix en stor julfest på Hammarkulletorget med hoppborg, glögg, lussekullar och pepparkakor.

Mohammed Ali tar emot Tim Bergling Foundations hederspris.

FAKSIMIL: SVT PLAY

DAGS FÖR NYA
ARBETSSÄTT NÄR

DROGHADELN ONLINE VÄXER

Nätförsäljningen av droger ökar – och når andra grupper än gatuförsäljningen. Vad innebär det för det sociala arbetet?

AV JENNIE AQUILONIUS FOTO GETTY IMAGES

Den svenska narkotika-handeln på nätet ökade med 675 procent mellan år 2014 och 2020. Handeln sker på Darknet, en anonymiserad och krypterad del av internet. Det visar rapporten "Narkotikamarknader – En studie av smuggling, gatuförsäljning, internethandel och köpare" från Brottsförebyggande rådet, Brå, som kom hösten 2021.

Även om näthandeln har växt kraftigt så utgör den fortfarande en liten del av den totala narkotikamarknaden, mellan 3 och 14 procent.

– Vi har gjort egna eftersökningar på sociala medier och på Darknet, och slutsatsen är att det är väldigt enkelt att både köpa narkotika på internet och hitta säljare i olika städer, säger utredaren Li Hammar.

I rapporten har Brå jämfört 10 000 personer som köpt narkotika på Darknet med 40 000 personer som misstänkts för ringa narkotikabrott. Grupperna skiljer sig åt på flera sätt.

– Det som var mest intressant var den stora skillnaden i bakgrund. Bland dem som var misstänkta för ringa narkotikabrott hade nästan hälften utländsk bakgrund, men bland Darknetköparna hade nio av tio svensk bakgrund.

Vad det beror på är svårt att veta, menar hon. En hypotes är att det handlar om hur rättsväsendet prioriterar sina resurser. Om det till exempel görs många polisinsatser mot narkotika i socialt utsatta områden så kommer fler personer som vistas på sådana platser bli misstänkta för brott.

Darknetköparna har även högre utbildningsnivå, inkomster och sysselsättningsgrad än de narkotikamisstänkta. Många bor i studentområden.

Bland de misstänkta är det vanligare att bo i utsatta områden och även att ha varit misstänkt för andra brott.

GRUPPERNA SKILJER SIG också åt geografiskt. Mer än hälften av de misstänkta bor i någon av storstadsregionerna. Det finns även betydligt mer öppen gatuförsäljning i södra Sverige, särskilt i Skåne. Darknetköparna var å sin sida överrepresenterade i de norrländska länen.

– Det senare kan bero på avsaknaden av andra försäljningsformer i norr, vi tror att näthandeln kan gå upp om avståndet till personer som säljer narkotika är längre.

Samtidigt har både de misstänkta och Darknetköparna generellt lägre utbildningsnivå och sämre levnadsförhållanden än befolkningen i stort. Det finns höginkomsttagare bland Darknetköparna, men de utgör en liten del.

– Darknet-populationen skulle eventuellt kunna ge en mer representativ bild av vilka som köper narkotika i dag. Många av dem som brukar narkotika har kanske inte ett missbruk eller ens ett riskbruk. De kommer förmodligen varken åka fast eller få kontakt med socialtjänsten.

Brå-utredarna såg få ungdomar på Darknet. Men när de under falskt namn började lägga till narkotikasäljare på instagram märkte de snart hur de blev uppsökta av andra säljare.

– Vi tänker att om ungdomar befinner sig på instagram, snapchat, tiktok och liknande, så kommer säljare också att vara aktiva där.

Li Hammar tror att internetförsäljningen av droger kommer att fortsätta öka. Risken att åka fast är liten, bland annat eftersom postlagstiftningen förbjuder postpersonal att larma om de misstänker att det finns droger i en försändelse.

Hon anser att samhället behöver mer kunskap ►

Li Hammar

” Inom socialtjänsten skulle uppsökande arbete på nätet vara ett nytt arbetssätt och vi behöver utforska hur det skulle kunna gå till. ”

- om vilka det är som köper och brukar narkotika.
 - Då skulle insatserna kunna bli mer pricksäkra, säger Li Hammar.

ZOPHIA MELLGREN ÄR SAMORDNARE i missbruks- och beroendefrågor på Sveriges Kommuner och Regioner, SKR. När droger blir mer lättillgängliga kan socialtjänsten behöva stärka sitt förebyggande arbete med barn och unga, menar hon. Det behöver ofta ske i samarbete med skola, elevhälsa, fritidsverksamheter, sjukvård och polis.

– Man behöver vara medveten om att droger även distribueras på nätet, all kunskap om riskområden ger bättre möjligheter att jobba förebyggande, säger hon.

När det gäller vuxna bygger det sociala arbetet på frivillighet och socialtjänstens stöd behöver därför vara välkänt och lättillgängligt, enligt Zophia Mellgren. Både förebyggande arbete och lättillgänglighet lyfts också fram i förslaget till ny socialtjänstlag.

– Det föreslås till exempel att man ska kunna erbjuda insatser utan behovsprövning.

Socialtjänsten kan behöva fundera över sin tillgänglighet, menar hon, vilka arenor man behöver finnas på och hur man ska finnas där. Polisen i polisregion Nord kommer till exempel att testa nätpatrullering på internet under 2022, efter inspiration från Norge.

– Det är intressant, det skulle lika gärna kunna vara till exempel fältare som jobbade uppsökande i sociala medier. Inom socialtjänsten skulle uppsökande arbete på nätet vara ett nytt arbetssätt och vi behöver utforska hur det skulle kunna gå till, säger Zophia Mellgren.

ATT DET HAR BLIVIT ENKLARE att köpa narkotika genom näthandeln är något som Marie Edbom, enhetschef för individ- och familjeomsorgen i Mora kommun, har märkt av.

– Tidigare fick personer som använder droger söka upp en person som var i missbrukskretsar, det var kanske ett större steg än att sitta hemma och handla på nätet. Nu är det som att köpa en tröja i en nätbutik, och så kommer det på posten sedan, säger hon.

Det har skett en ökning av narkotikaanvändningen i Mora de senaste åren och de som brukar droger har blivit yngre. Unga har också kommit längre i sitt missbruk när de får kontakt med socialtjänsten.

– Sedan är frågan om utvecklingen beror på nät-handel eller på något annat, det finns bland annat en mer liberal syn på narkotika bland ungdomar. Men vi ser också att de testar fler olika saker, på nätet finns det mycket att välja mellan och det är lätt att handla hem och testa.

Narkotika finns i alla samhällsklasser och socialtjänsten behöver jobba förebyggande på ett annat sätt än tidigare, menar Marie Edbom. Det gäller att arbeta bredare för att nå ut till alla.

– Om du är ute i samhället och umgås i fel kretsar så kanske polisen har koll på dig och vi kan få in anmälningar. Men sitter du hemma behöver det egentligen vara anhöriga eller vänner som ser och gör en orosmälman. Det försvårar vårt arbete när vi inte ser personerna.

Det är också viktigt att nå ut tidigt. Region Dalarna och dalakommunerna arbetar nu tillsammans med att starta hälsomottagningar för ungdomar som samlar olika professioner inom bland annat

Zophia Mellgren

Marie Edbom

Om undersökningen

Med hjälp av Polismyndighetens Nationella operativa avdelning, Noa, har Brå fått fram uppgifter om mer än 10 000 personer som köpt narkotika på Darknet under åren 2014–2020. Dessa har jämförts med drygt 40 000 personer som misstänktes för ringa narkotikabrott, eget bruk och innehav av narkotika, 2018. Brå har bearbetat materialet med hjälp av data från SCB och sitt eget misstankeregister. På den svenska försäljningsplatsen för droger på Darknet, som heter Flugsvamp, ökade omsättningen från 4 miljoner kronor i månaden i september 2014 till 31 miljoner i juli 2020. En slutsats är att mängden narkotika i samhället har ökat och att drogerna har blivit mer tillgängliga. Flera indikatorer pekar på att användningen, och därmed efterfrågan, på narkotika har gått upp. Enligt utredaren Li Hammar beror det på flera saker, men digitaliseringen spelar en stor roll.

socialtjänsten, vårdcentralen och elevhälsan för att fånga upp unga personer tidigt.

Om droghandeln på nätet fortsätter öka så ökar också lättillgängligheten, säger Marie Edbom.

– Då blir det mer försäljning och fler som börjar tidigt.

Socialtjänsten i Mora arbetar med att nå fler människor digitalt. Det är ett utvecklingsområde som socialtjänsten behöver jobba mer aktivt med, menar Marie Edbom.

Gunilla Granqvist

ATT MÄNNISKOR KÖPER droger på nätet är både vanligt och har förekommit länge, det säger Gunilla Granqvist, chef för enheten för missbruk och beroende i Piteå.

– Det är väl just geografien som är anledningen till att det är en högre andel här i norr som handlar droger på nätet, tror hon.

Näthandeln har dock inte påverkat det sociala arbetet. Beroendeproblematiken blir densamma menar Gunilla Granqvist, oavsett hur människor får tag i sina droger. Piteå har en stor öppenvård för missbruk och beroende och erbjuder många olika typer av stöd.

– Det är lätt att få hjälp och vi ger snabba insatser, man behöver ingen biståndsbedömning utan får hjälp direkt.

Vilka som köper droger ser olika ut i olika kommuner, fortsätter Gunilla Granqvist. I Piteå har de flesta klienter svensk bakgrund, men i andra kommuner kan det se annorlunda ut. Samtidigt når socialtjänsten inte alla.

– Det kan till exempel vara så att de som har bättre inkomst klarar sig längre innan de söker hjälp, och att de då kanske inte söker hjälp från socialtjänsten, funderar hon. ◀

.. SÖKES: ÖKAD KUNSKAP OM ADHD

Barn och unga med adhd kommer oftare än andra i kontakt med socialtjänsten. Forskningen om barnens, och deras familjers, behov har gått framåt men vilken typ av stöd de får varierar fortfarande beroende på var i landet de bor.

AV FREDRIK RUBIN ILLUSTRATION JENNY SJÖDIN

TEMAINNEHÅLL

Möta adhd.

BEMÖTANDE

Med rätt stöd kan vardagen fungera bättre. **20**

SIP-MÖTEN

Så skapar du framgångsrika SIP-möten. **23**

HISTORIKEN

Från 1700-talet och framåt – adhd har länge varit omtvistat. **24**

EN MAMMA BERÄTTAR

Det tog flera år och otaliga möten innan sonen fick plats på en resursskola. **26**

PANELEN

Vad kan underlätta mötet med barn och unga som har adhd? **32**

Personer med adhd är ofta i behov av stöd. Att de är överrepresenterade bland socialtjänstens klienter är därför naturligt. Men frågan är hur barn och deras föräldrar bemöts?

Adhd har på senare tid varit på många läppar, somliga menar till och med att "alla har adhd nu för tiden". Ett påstående som faller på sin egen orimlighet. Men att svara på hur många som har diagnosen är svårt, enklare är det att dyka ner i den statistik som finns. En statistik som brister men likväl ger en fingervisning.

Analysen baserade på Socialstyrelsens patientregister från 2017 visar att cirka 86 000 personer, varav cirka 34 000 barn, hade minst en vårdkontakt med huvuddiagnosen adhd. Metaanalyser visar samtidigt att förekomsten av adhd hos barn är omkring 5–6 procent. Men bland ungdomsbrottslingar är andelen betydligt högre. 12 procent bland pojkar och 18 procent hos flickor enligt studier från Kriminalvården. Bland vuxna från 30 år med adhd är det samtidigt tio till elva gånger vanligare med missbruk enligt Socialstyrelsen.

Även bland socialtjänstens klienter är de med adhd överrepresenterade. När intresseorganisationen Attention skickade ut en enkät till Akademikerförbundets medlemmar, uppskattade socionomerna att mellan 50–90 procent av klienterna hade en NPF-diagnos (Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning) där adhd ingår.

– De som skattade förekomsten allra högst arbetade ofta inom missbruksvården. Det här är inte en vetenskaplig undersökning men det visar

på något sätt på det självklara. Att många med NPF-diagnoser är i behov av stöd från samhället och kommer i kontakt med socialtjänsten i högre grad än andra, säger Elisabeth Sundström Graversen, kanslichef vid Attention och projektledare vid Familjelyftet.

Att osäkerheten är stor beror på flera orsaker. Dels diagnostiseras inte alla med adhd, samtidigt som en del vårdnadshavare inte berättar om den egna diagnosen.

– Många föräldrar svarar oss att de inte vågat berätta för socialtjänsten att de har en egen diagnos. De är rädda att det ska påverka socialtjänstens syn på deras föräldraförmåga. Det man är allra mest rädd för är att barnen ska omhändertas, säger Elisabeth Sundström Graversen.

BÅDE SOCIONOMER OCH FÖRÄLDRAR uppgav att socialtjänsten inte alltid har rätt kunskap om adhd. När barnets eller föräldrarnas diagnos inte beaktas kan konsekvenserna bli stora.

– Vi behöver bli medvetna om att vi behöver kompensera för en funktionsnedsättning som inte är synlig, det är den stora utmaningen för socialtjänstens personal för att kunna stötta familjerna. Möter vi en blind person så tvekar vi aldrig att anpassa oss.

Även psykologen och författaren Bo Hejlskov Elvén menar att det till viss del fortfarande finns en okunskap och förutfattade meningar om

Elisabeth Sundström Graversen

Bo Hejlskov Elvén

” Hade barnet eller föräldrarna diagnostiserats tidigt och fått omfattande stöd så hade vi fått mycket färre placerade barn. ”

föräldrar och barn med adhd. Så pass att den med adhd misstänkliggörs.

– Jag har många jättebra erfarenheter av socialtjänstens arbete med personer med adhd. Men det finns också en del yrkesverksamma som dels saknar förståelse för att en klient har diagnosen och om vad adhd innebär i praktiken.

Bo Hejlskov Elvén menar att kunskapsbristen riskerar att få den enskilde medarbetaren att tolka en klients oförmåga som ren motvilja och dåligt beteende. Inte minst om en förälder har adhd. Då kan hela föräldraskapet ifrågasättas.

– En person med adhd har ofta svårigheter att planera och hålla en plan. De kan också ha svårt att behålla lugnet och brusar upp eller handlar i affekt. Utan insikt i diagnosen kan man då tolka beteendet som en dålig personlighet.

UTGÅNGSPUNKTEN MENAR HAN, är att utgå ifrån att klienterna gör sitt bästa. Att de misslyckas är ett tecken på att de är i behov av just det stöd socialtjänsten är tänkt att erbjuda.

– Går vi in med föreställningen om att de med adhd är precis som vi själva, då undrar vi "Va fan gör de inte som de ska för?". Då arbetar vi inte för att ta reda på vilket stöd som behövs utan letar efter saker att moralisera över. Och är

det något som vi inte ska göra inom socialtjänsten så är det att moralisera, socialtjänstlagen ger inget utrymme för det, säger Bo som tillsammans med Elisabeth vid Attention skrivit boken NPF och socialtjänsten.

Att moralisera snarare än att stödja är vanligare ju äldre ett barn är menar han.

– Ett ungt barn tror vi generellt gör sitt bästa, men en fjortonåring tror vi missköter sig frivilligt. Man kan i forskningen även se att vi moraliserar mer över beteendet hos personer som har mer hår på kroken eller mörkare hy. ▶

” Vi kan inte bygga ett samhälle där en så här stor grupp bara bemöts enligt vetenskap och evidens på specialistenheter. ”

► Konsekvenserna av att moralisera kan vara ödesdigra. Bo Hejlskov Elvén går så långt som att påstå att barn med adhd omhändertagits av socialtjänsten helt i onödan.

– En väldigt stor del av de barn som är placerade har adhd. Men få har diagnos vid placering, de får den efteråt. Hade barnet eller föräldrarna diagnostiserats tidigt och fått omfattande stöd så hade vi fått mycket färre placerade barn.

Bo Hejlskov Elvén menar att mediedebatten om varför exempelvis unga kriminella inte omhändertagits innan brott begås, i stället borde handla om varför familjer och barn inte fått omfattande stöd långt tidigare.

– Ser vi en familj som har svårt att få vardagen att gå ihop så behöver vi sätta ihop ett staket runt familjen tidigt och följa den genom åren. Idag gör vi korta insatser vilket gör att de med adhd inte får det stöd som de behöver, säger han och fortsätter:

– Skulle vi ge stöd några timmar per familj varje vecka, ibland i flera år, så skulle det göra stor skillnad. Det skulle kunna motverka placeringar, missbruk och kriminalitet. Det uppfattas som en dyr insats, men det är så mycket billigare i längden än konsekvenserna av missbruk och kriminalitet.

ATT SOCIALTJÄNSTENS KUNSKAP och insatser skiljer sig åt över landet är även något som Socialstyrelsen slagit fast. I mars, april 2022 väntas myndigheten ha tagit fram nya riktlinjer för en god och jämlik vård och omsorg för personer med adhd eller autism.

– Det vi gör nu är att ta fram vetenskapliga underlag och samlar in beprövad erfarenhet. Våra olika frågeställningar prioriteras därefter.

Målgruppen är beslutsfattare som genom de nationella riktlinjerna får ett stöd i att prioritera hur vårdens och omsorgens resurser kan fördelas, säger Louise von Bahr, utredare vid Socialstyrelsen.

Bakgrunden till riktlinjerna är en behovsanalys som myndigheten gjorde redan 2019. I denna talas det om behovet av ett anpassat kunskapsstöd, nationell samordning och kvalitetsregister för långtidsuppföljning.

– Vi kunde se att det fanns stora regionala och kommunala skillnader i utredningsförfarande och hur vård- och behandlingsinsatser ser ut.

Just en ökad kunskap om adhd, och hur myndigheter bör arbeta är något som psykiatrikern tillika forskaren Lotta Borg Skoglund efterfrågar.

– Jag hoppas på en allmän kunskapshöjning i hela samhället kring adhd. Vi kan inte bygga ett samhälle där en så här stor grupp bara bemöts enligt vetenskap och evidens på specialistenheter. Alla som möter personer med adhd behöver ha en gemensam kunskapsbas som är mer uppdaterad än vad som är fallet på många ställen idag, säger Lotta Borg Skoglund.

För att komma till rätta med kunskapsbristen arbetar hon själv med att undervisa, bland annat socialtjänstens medarbetare, om adhd.

– Jag funderar ibland på om någon är intresserad av att höra mer om detta. Jag känner att jag säger saker som väl alla redan borde veta men likväl menar yrkesverksamma att mycket är nytt, som att adhd inte ”växer bort” eller att adhd hos tjejer tar sig andra uttryck. Det positiva är att i princip alla, oavsett bakgrund och kunskapsläge, är intresserade och engagerade i att lära och förstå mer. ◀

Louise von Bahr

Lotta Borg Skoglund

SIP effektiv metod

En samordnad individuell plan (SIP) är ofta ett fungerande verktyg i arbete med familjer med adhd. Det menar Viveca Axelsson, handläggare vid SKR som slår ett slag för en inkluderande planering.

I ett SIP-möte deltar ofta socialtjänst, skola, hälso- och sjukvård liksom vårdnadshavare och barn. Syftet är mångbottnat men handlar i grunden om att inte missa barnets behov, vilket annars riskerar att falla mellan stolarna när många insatser och huvudmän är inblandade.

– Ett syfte är också att öka tydligheten, inte minst för en familj där både barn och föräldrar har adhd. Det handlar om att göra en gemensam planering och planera insatser så att det blir så heltäckande och bra stöd för barnet som möjligt så att familjen inte "skickas runt i systemet".

I arbetet med en SIP ska en plan tas fram i vilken det tydligt framgår vilka insatser som behövs och vem som ansvarar för insatsen. För barnet och vårdnadshavare, liksom yrkesverksamma ska det också vara tydligt vem som har det övergripande ansvaret för planen.

När ska man bedöma om det är aktuellt?

– Enligt lagen ska socialtjänsten alltid göra en bedömning om eventuellt behov av SIP. Mitt tips är att som yrkesperson alltid göra tvärt om. Utgå från att det alltid behövs en SIP och se i stället om det finns något som talar emot behovet. Om ett barn eller familj med adhd har många kontakter, då är behovet av en SIP ofta självklart.

Hur går man till väga?

– Avgörande för ett lyckat resultat är planeringen, här bör du inkludera familjen

och gärna också barnet om åldern tillåter. Gör syftet med mötet tydligt liksom hur mötet rent praktiskt ska gå till. Vilka bör delta och varför? Det är ofta just planeringen som brister när en SIP misslyckas.

Men tar det inte mycket tid i anspråk?

– För socialsekreteraren kan det uppfattas som ett merarbete. Men sanningen kan vara det motsatta. Forskning visar att samverkan sparar tid i längden. Den kan bidra till att man får en mer träffsäker och välfungerande insats och inte missar barnets behov. Det sparar socialsekreteraren tid, men allra viktigast så gynnas barnet, säger Viveca Axelsson och fortsätter:

– Sen sparar det också tid och besvär för föräldrarna som annars måste delta på massor av möten. Det är besvärligt för vem som helst, men för en förälder med adhd kan planeringen för alla dessa möten vara svår att hantera.

VIVECA AXELSSON BETONAR att det idag genomförs en lång rad SIP-möten och samarbeten som faller väl ut. I de fall som det fungerar mindre bra så beror det ibland inte på avsaknaden av rutiner, snarare vetskapen om att dessa rutiner finns.

– Arbetsplatser har ofta rutiner för hur man ska arbeta med SIP och hur det ska gå till. Men det är rutiner som inte alltid är kända för alla de verksamheter och personer som ska samverka, att läsa in sig tar därför tid. Ett tips är därför att tillgängliggöra och sprida de rutinerna som redan finns på arbetsplatsen. ◀

»Det sparar tid och besvär för föräldrarna som annars måste delta på massor av möten.«

Boktips: SIP - Samordnad individuell plan, mötet, planeringen och processen av Fanny Eklund och Sanna Halfdan, Gothia kompetens (2021).

Viveca Axelsson

Koncentrations-
svårigheter
genom tiderna

1902

Barnläkaren George Frederic Still beskriver barn med "bristande moralkontroll".

1700-tal

Läkaren Alexander Crichton nämner koncentrationssjukdomar i en bok om mentala sjukdomar.

1937

Barnpsykiatrikern Charles Bradley upptäcker effekten av amfetamin på barn med neurologisk sjukdom.

Adhd – historien om en omtvistad diagnos

Genom historien har läkare och psykologer slagit fast att en stor grupp barn av någon anledning betar sig "annorlunda". En del kan inte koncentrera sig. Andra är utåtagerande eller uppträder direkt omoraliskt.

Redan på 1700-talet beskrev den skotske läkaren Alexander Crichton beteendet i en bok om mentala sjukdomar. 1902 iakttog den brittiska barnläkaren George Frederic Still symtomen bland en grupp barn med "bristande moralkontroll" av patologisk karaktär. Drygt 30 år senare upptäckte barnpsykiatrikern Charles Bradley av misstag att amfetamin hade en effekt på barnen.

Under hela 1900-talet har orsaken till barnens beteende debatterats. Under 1950-talet stödde sig många mot psykoanalysen och såg beteendet som en reaktion på dåliga hemförhållanden och brister i föräldraskapet.

På 1970-talet användes diagnosen Minimal brain damage (MBD) i Sverige, en diagnos som kom att bli vida omdebatterad på ett sätt som liknar den debatt vi även sett kring dagens adhd-

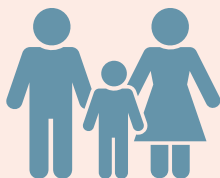
diagnos. "MBD är en slasktrattsdiagnos" menade psykologer i Dagens Nyheter 1975. Fem år senare omnämndes för första gången ad(h)d som diagnos i USA, ifrågasättandet av diagnosen lät inte vänta på sig trots omfattande forskning och evidens om denna.

KRING MILLENNIESKIFTET intensifierades diskussionen om överaktivitet och uppmärksamhetsstörningar, inte minst i svenska medier. "Dampfejden" kretsade precis som tidigare kring huruvida diagnosen var ärftlig eller ett resultat av bristande föräldraskap, eller av sociala faktorer. Debattörer menade å ena sidan att diagnostiseringen var till gagn för barnen, medan andra hävdade att rätten att vara annorlunda borde försvaras utan stämpande neuropsykiatriska diagnoser.

Den diskussionen pågår än idag och en del menar fortfarande att det sker en slentrianmässig diagnostisering. Men kunskapen växer stadigt och Socialstyrelsen har utarbetat kunskapsstöd riktade till

personal inom bland annat socialtjänsten. Det pågår även ett arbete för att ta fram nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd. En remissversion av riktlinjerna beräknas vara klara innan sommaren. ◀

1957

Ritalina lyfts fram som ett alternativ till amfetamin för hyperaktiva barn.

1950-tal

Psykoanalysen dominerar och barns beteende kopplas till dess familj.

1968

Socialstyrelsen uppmanar Läkemedelsverket att dra in Ritalina av rädsla för missbruk.

1970-tal

Stark tro på uppväxtmiljöns och hemförhållandenas betydelse för adhd. Barn med handikappet "Minimal brain damage" (MBD) kartläggs.

1980

Diagnosen ad(h)d lanseras för första gången i USA.

1975

"MBD är en slasktrattsdiagnos", hävdar psykologer i Dagens Nyheter.

2000-tal

"Dampfejden" pågår, en offentlig debatt bland forskare och läkare om adhds existens och orsak.

Andelen som diagnosticeras med adhd ökar kraftigt liksom förskrivning av narkotiska läkemedel.

2002

Socialstyrelsens första kunskapsöversikt "adhd för barn och vuxna" kommer ut.

Idag

Diskussioner om orsaker och diagnosens relevans pågår än. I början av 2022 kommer Socialstyrelsen med nationella riktlinjer för vård och stöd vid adhd.

»Man blir bra bemött, sen händer inget«

Efter att Sara Melin och sonen Ture haft sitt första möte med socialtjänsten brast det för henne. Nu skulle de få hjälp. Det var fyra år sedan. Nu, efter många år av trasslig skolgång, har Ture fått plats på en resursskola.

AV JENNY PALMQVIST FOTO ALEXANDER LINDSTRÖM

Sara Melin minns känslan av panik när den första orosanmälan kom. De var ju inga socialfall. Tvärtom, stabil medelklassfamilj med ordnad ekonomi, stort socialt nätverk, schyst boende och god kontakt med skolan där sonen Ture gick. Ändå var första tanken: "Ska de ta våra barn nu?"

Det var skolan som gjort orosanmälan och Sara Melin kände sig sviken. De hade ju haft en bra dialog kring sonen Tures adhd-problematik. Problem som visserligen sträckte sig år tillbaka, kantade av skolvägran, ångest och uttalade självmordstankar. Ändå var rädslan för att barnen skulle tas ifrån henne överväldigande.

Känslan var förstås obefogad. Vi gör det för er skull, var skolans förklaring och vid det första mötet med socialtjänsten släppte föräldrarna.

– Jag hade väl förutfattade meningar om socialen, att det bara var ett speciellt klientel som hade kontakt med soc. Men vi träffade en jättefin kvinna som sa att det inte fanns någon oro från deras sida, utan att de ville få till ett SIP-möte. Då brast det för mig. Vi skulle få hjälp.

DET HAR GÅTT FYRA ÅR sedan det där första mötet med socialtjänsten i Gävle. Sedan dess har det kommit ytterligare tre orosanmälningar och familjen har bollats runt mellan skola, socialtjänst och BUP. Alla vill hjälpa, men ingen vill ta det fulla ansvaret för att Ture ska kunna gå i skolan. Ansvaret har hela tiden bollats tillbaka på familjen och Sara som dragit ett tungt lass sedan sonen Ture fick sin adhd-diagnos 2012. Han var då sex år och en social liten kille med lite mer myror i brallan än sina jämnåriga kompisar på förskolan.

Sara Melin arbetar som specialisttandsköterska, men har under flera år föreläst om adhd och NPF-diagnoser för föräldrar, socialtjänst och skolpersonal. Hon har varit ordförande för Attention Gävle och driver bloggen "Lilla speedosmamma.se" där hon skriver om hur det är att vara förälder till barn med adhd. Lilla Speedo är förstås Ture – idag 15 år gammal.

Ture har inte varit i skolan en enda dag sedan påsken 2021.

Sara Melins första reaktion då skolan gjorde en orosmälan var: Ska de ta våra barn nu?

– När Ture var liten kunde han aldrig sitta still. På förskolan hade barnen sina prickar där de skulle sitta men Ture klarade inte det. Han ville vara med överallt och i alla diskussioner. Det slutade ofta med att han fick skäll av pedagogerna, och när jag kom och hämtade fick han skäll av mig för att han inte kunde sköta sig. Det här sänkte Tures självkänsla, berättar Sara Melin som tröttnat på dem som kallar adhd för en superkraft.

– Snöar man in på rätt saker kan det vara en superkraft, men för de allra flesta är det ett hinder som ställer till stora problem i vardagen.

När han blir intresserad av något kan Ture vara väldigt lösningsfokuserad. Som då han bestämde sig för att bygga en bil av en bob och skruvade isär familjens gräsklippare – ett projekt som kostade familjen åtskilliga tusenlappar. Samtidigt orkar han inte fokusera på sådant som inte fångar hans intresse. Han misslyckas och så kommer ångesten.

– Om Ture i framtiden hamnar på ett jobb där han trivs, kommer han vara guld. Han är som en popcorn-maskin. Men han har inte det där filtret som andra har. En motgång blir en väldigt stor motgång för honom. Då drar han, sticker bara.

TURE FICK SIN DIAGNOS lagom till han skulle börja ettan och började på en skola där det funkade riktigt bra. Skolan anpassades och Ture fick den hjälp han behövde för att orka koncentrera sig på lektionerna.

– Hade det fortsatt så hade det kanske funkade ►

De senaste åren har Sara Melin kämpat för att Ture ska få gå på en resursskola.

- ▶ hela skolgången, men tyvärr splittrades klassen och nya mentorer och resurser sattes in. Det blev för stora försämringar för Ture. Skolmiljön blev för stor och självkänslan brakade totalt – ångesten slog till med full kraft.

Första gången han själv berättade om sin ångest var i fyran. Han beskrev backen till skolan som en osynlig vägg som inte gick att ta sig igenom. Familjen tog stöd av mobila teamet och fick gå i ångestskola men det hjälpte inte. Skolan var problemet.

– Ture pallar inte stora grupper, han blir orolig och går fram och tillbaka. Det här gäller även när vi har många gäster hemma men då kan han dra sig undan på sitt rum. På en stor skola med 500 elever har han däremot ingenstans att ta vägen, då blir det toaletten eller bussen hem.

Tredje orosanmälan kom när Ture gick i sexan. Han hade då varit i skolan 17 dagar på en termin. Hos socialtjänsten träffade de den här gången en tjej som enligt Sara fångade upp Ture på ett jättebra vis.

– Personkemin är jätte viktig för personer med adhd och de fann verkligen varandra. Ture kunde ringa henne och de var ute och fikade några gånger, säger Sara.

Liksom tidigare bollades ärendet tillbaka till skolan, med uppmaning att skolan skulle se till att Ture fick särskilt stöd i form av en extra resurs –

” Jag vänder mig mot begreppet orosanmälan, det är så laddat och skapar ångest. ”

och fick en person han klickade väldigt bra med.

– Problemet är bara att de slutar. Ture har haft sju resurser mellan 4:an och 9:an. Det blir inte bra.

EFTER ÄNNU ETT MÖTE med socialtjänsten beslutade man att Ture skulle komma med i ett då pågående projekt i Gävle kommun som kallades Sax-projektet, Samverkan om barn och ungdomar med komplex problematik. Ett av syftena med projektet var att komma åt hemmasittande barn och ungdomar och tillföra dessa

extra resurser. Under en tid skuggades han av två specialpedagoger som styrkte att Ture var i behov av extra stödsatser. Men sedan tog det stopp. Eftersom Ture inte gick i kommunal skola, kunde de inte ta emot honom i projektet. Han var inte heller tillräckligt utåtagerande och familjen var för välfungerande för att Ture skulle vara föremål för extraordinärt stöd. De var tillbaka på ruta ett.

– Vi har suttit i så många möten tillsammans med socialtjänst, lärare, mentorer, skolhälсан, kuratorer och varje gång låter det så bra. Nu blir det en förändring. Vi ska inte behöva slåss för att han ska få gå på en resursskola, men det är vi föräldrar som får ta tag i det. De förväntar sig att vi ska vara de bästa för våra barn, men vi har ingen specialistutbildning på NPF-diagnoser.

– Ture vill verkligen gå i skolan men måste få gå i en mindre klass. Han vill göra en nystart om han bara får rätt förutsättningar. Vi har därför ansökt om extraordinär skolpeng men fått avslag med motiveringen att han ska kunna integreras i en vanlig skolklass, säger Sara.

EFTER ÅTTAN KOM YTTERLIGARE en orosanmälan, som åter lades ned med hänvisning till att det är skolans skyldighet att ordna så att Ture kan gå i skolan och att det inte fanns något att oroa sig för i hemmiljön. Vid det här laget hade rektorn lämnat in ytterligare ansökningar om att få extraordinär skolpeng så att Ture kunde börja i en mindre resursskola, och fått avslag av Gävle kommun.

Men så till sist kom ändå vändpunkten.

– Ture har straffats för att han har föräldrar som är arbetsföra. Men i somras ansökte vi ändå igen och kom till en fantastiskt bra tjej på socialtjänsten.

Sara Melin drar lite efter andan innan hon fortsätter:

– Jag börjar nästan gråta, men hon är den första som hjälpt oss att komma vidare på riktigt. ”Ni har ju varit här så många gånger nu, det här måste vi bara fixa” sa hon.

Socialtjänsten kunde inte bevilja extraordinärt stöd men med hjälp av en jurist skrev hon en rekommendation till Gävle kommun om att Ture behöver gå på en resursskola.

I början av december kom beskedet om att han får börja i januari.

– Han blev så glad, överlycklig och frågade om han inte kunde få börja nu, direkt!

I DET STORA HELA HAR mötena med socialtjänsten varit bra och Sara Melin har högt förtroende för socialtjänsten i Gävle. Men enligt henne har handläggare och socialsekreterare ofta låg kunskap om NPF-diagnoser, samtidigt som diagnoserna ökar i samhället.

Finns det något annat socialtjänsten skulle kunna göra bättre i mötet med familjer med NPF-diagnoser?

– Jag vänder mig mot begreppet orosanmälan, det är så laddat och skapar ångest. Kan man hitta ett annat mindre laddat ord när man träffar barn och unga med NPF-problematik? Annars är de i regel bra att sitta och prata med. Man blir så bra bemött och förhoppningsfull, sen händer inget. Kanske måste socialtjänsten få mer mandat att besluta om de åtgärder man som familj önskar?

Hur ser du på skolans roll i det här?

– Det är tufft att vara barn i dag. Skolmodellen bygger på att alla ska integreras. Klarar de inte det kräver skolan en diagnos för att de ska få extra hjälp och stöd. Men det måste finnas ett annat system för dem som inte kommer till skolan. Herregud vad möten vi varit på genom åren, utan att det lett till något. ◀

VILL DU VETA MER OM SARA OCH TURE?

I tv-programmet ”ADHD Extra allt” på SVT play kan du följa Tures vardag och hur det är att vara ung och leva med adhd.

Sara Melin hittar du på bloggen ”Lillaspeedos-mamma.se” där hon skriver om hur det är att vara förälder till barn med adhd.

Vad kan underlätta mötet med barn och unga som har adhd?

**FRIDA WESSMAN
EINEMO**
socialsekreterare,
Jönköpings kommun

MALIN KHOSO
legitimerad
psykolog och
psykoterapeut

– Det är viktigt med tydlighet, förutsägbarhet och att vi anpassar oss. För även om adhd är en diagnos så ser det väldigt olika ut från barn till barn. Hur enkelt eller svårt ungdomen har att ta in information och komma ihåg informationen skiljer sig åt. Därför måste socialtjänsten vara flexibel och anpassningsbar i hur man håller ett möte, och för ett samtal.

Hur anpassar man sig inför ett möte?

– Ofta har man en telefonkontakt innan man träffar ungdomen eller familjen. Då kan man ställa frågor om hur de tycker att det är bäst att samtala. Hur känner ungdomen sig trygg, ska vi vara på kontoret eller på annan plats? Behöver vi använda något samtalsstöd exempelvis bilder eller andra visuella hjälpmedel. Vi måste ta oss den tiden. Sen handlar det om att vara redo att byta spår om något inte fungerar.

Frida Wessman Einemo menar att de anpassningar som kan göras i mötet med ungdomar med adhd, är sådant som gynnar de allra flesta. Det handlar om allt ifrån tydlighet till pauser och lyhördhet.

– Sedan är det klart att ungdomar med adhd generellt kan ha ett större behov av pauser, att samtalet delas in i teman och att kanske kunna sitta och pilla med en fidget toy under mötet. Men det skadar ingen att ett möte är extra tydligt, oavsett ålder. I alla möten med barn och ungdomar bör man ställa frågan hur de helst ser att mötet är upplagt, oavsett om de har adhd.

»Det skadar ingen att ett möte är extra tydligt, oavsett ålder.«

Som socionom finns det två tydliga områden där man kan och bör göra anpassningar när man möter klienter med adhd, menar Malin Khoso. Det handlar om anpassningar kopplade till arbetsminne och uthållighet.

– Hos personer med adhd är arbetsminnet ofta begränsat. Arbetsminne handlar om hur mycket information som vi kan hålla i huvudet vid ett givet tillfälle, säger Malin och fortsätter:

– Om man som socionom är medveten om detta så kan man underlätta i mötet. Dels bör man komprimera det som ska kommuniceras till max ett eller två informationsled. Man kan också arbeta med att paketera information. Exempelvis vara tydlig med vad mötet ska innehålla och dela upp i tydliga punkter. Gärna både visuellt och muntligt.

Anpassningen underlättar inte enbart för den med adhd, utan gör mötets innehåll tydligt för alla som deltar oavsett om man har någon diagnos, menar Malin Khoso.

– Nästa område är uthållighet, att hålla sig alert och motiverad trots att något inte är stimulerande. Det har personer med adhd neurologiskt svårare med, säger Malin och fortsätter:

– Här behöver socionomen hjälpa till med kryckor. Gärna genom att minska hur lång tid ett möte är och förtydliga hur länge man ska prata om varje punkt. Man kan till och med använda sig av en timer eller ett visuellt hjälpmedel som visar hur lång tid som återstår innan en paus, bensträckare eller mötets slut.

TATJA HIRVIKOSKI
docent, legitimerad
psykolog, specialist
i neuropsykologi

– Tänk på tiden. Det är bra om du har möjlighet att vara flexibel med mötestiden. Vilken tid som är bäst, är olika från individ till individ, så stäm gärna av om möjligt. Det kan vara hjälpsamt att under mötet visualisera tiden, exempelvis hur lång tid mötet, eller varje punkt, planeras ta. För visualisering av tid kan du använda timer eller annat tidshjälpmedel, säger Tatja Hirvikoski.

Liksom Malin Khoso betonar Tanja Hirvikoski vikten av att ta pauser.

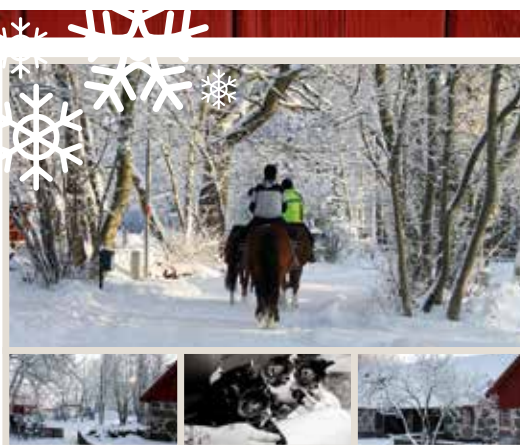
– Planera in en kort paus mellan varje punkt på mötesplanen, eller där det passar. Under pausen är det bra att barnet exempelvis kan hämta ett glas vatten, eller sätta sig fem minuter i väntrummet så barnet får möjlighet att röra på sig. Även 2–3 minuters paus med rörelse är hjälpsamt för uppmärksamhet.

Även en tydlig mötesplan kan vara avgörande för ett lyckat möte tillsammans med barn med adhd.

– Planera mötet innan och gör en skriftlig punktlista, en mötesplan. Det skapar överblick under mötet. Det bästa är att få mötesplanen redan före mötet, om det hinns med. Spara utrymme för barnets egen punkt, det som är viktigt för barnet just nu. Under eller efter mötet kan du skriva en sammanfattning under varje punkt, så barnet får en sammanfattning med sig eller postat till sig efteråt.

»Planera in en kort paus mellan varje punkt på mötesplanen.«

ANNONS

En chans för familjen

Grödbygården ligger i nordöstra Skåne, i en by omgiven av hav, sjöar och bokskogar. I frisk miljö skapar vi förutsättningar att ta fatt i den utvecklingstråd som slagit knut baserat på vår långa erfarenhet och unika kompetens. Genom behandling hjälper vi barn och föräldrar till trygga relationer. I utredningsuppdrag vägleder våra noggranna observationer till val av insatser.

Vill du veta mer? Ring 0456-229 41 eller besök www.grodbygarden.se

 Grödbygården
EN KUPAD HAND FÖR LIVET

Utredning – Behandling – Akut

Vi är ett HVB-hem för familjer sedan 1986. Vi erbjuder en trygg och utvecklingsstimulerande miljö för både barn och vuxna. Och har så gjort i över 30 år men vi är inte nöjda med det utan jobbar hårt för att fortsätta utvecklas!

Nanolfsvillan är beläget centralt i Finspång och har plats för 8 familjer som bor i egna lägenheter. Vi arbetar såväl med traditionella behandlingsplaceringar, utredningar som med kortare, flexibla placeringar.

Vi har idag ramavtal med 191 kommuner.

Besök www.nanolfsvillan.se eller ring oss på 0122-159 89 så berättar vi mer.

www.nanolfsvillan.se • tel. 0122-159 89

Kraftigt förstärkt familjehemsvård

Brizad erbjuder kraftigt förstärkt familjehemsvård.

Den gör det möjligt för individen att rehabiliteras och utvecklas i en familj med engagemang och ett informellt nätverk.

En och samma familjehemskonsulent är kopplad till ärendet med tillgänglighet **24 timmar per dygn**. Familjehemmets omsorg kompletteras med vårdinsatser som vi anpassar individuellt efter uppdragets karaktär och behov.

Förfrågningar och information:

Christina Kråkes

Placeringskonsulent

christina.krakes@brizad.se

Tel. 070-837 19 01

Kristina Sund

Placeringskonsulent

kristina.sund@brizad.se

Tel. 070-837 69 37

Verksamhetschefer:

Susanna Axelsten

V. Verksamhetschef

susanna.axelsten@brizad.se

Tel. 070-537 85 77

Lena Maria Grandin

Verksamhetschef

lenamaria.grandin@brizad.se

Tel. 070-837 21 78

ANNONS

En placering i kraftigt förstärkt familjehem kan ses som ett **fullgott alternativ till HVB-placeringar och institutionsvård.**

Våra familjehem är familjer som kan erbjuda en **trygg och förutsägbar vardag**. Den viktigaste uppgiften är att tålmodigt bygga upp en ömsesidig, pålitlig och varaktig relation samt en känslomässig bindning oavsett livssituation, problematik eller diagnos.

Brizad

BEHANDLINGSKONSULT

Brizad Behandlingskonsult
Box 1087
824 12 Hudiksvall

Växel: 0650-59 53 30
e-post: info@brizad.se
www.brizad.se

Så använder vi
**TOLK PÅ
RÄTT SÄTT**

Alla har rätt att förstå, och bli förstådda. Men att arbeta med tolk kräver både förberedelser och kunskap om tolkens arbete. Det menar Sara Kjellsdotter, som har lång erfarenhet av att arbeta med tolk.

AV ANNE RALF HÅLLBUS

NYCKELORD

- Gott om tid
- Utbildad tolk

Sara Kjellsdotter har ofta arbetat med tolk då hon mött nyanlända, både i rollen som socialsekreterare och verksam inom olika integrationsprojekt.

I dag arbetar Sara Kjellsdotter som enhetschef inom äldreomsorgen i jämtländska Strömsund, men i många år mötte hon nyanlända i rollen som socialsekreterare och som socionom i olika integrationsprojekt i samma kommun. Då har hon nästan alltid arbetat med tolk.

Sara har också föreläst om hur man använder tolk på rätt sätt, så att samtal och möten med människor blir bra och rättssäkra. Hennes föreläsningar bygger dels på vad forskningen säger, dels på allt hon lärt sig av att själv arbeta med tolk. Hur viktigt det är att förbereda sig ordentligt, att förstå tolkens arbete och att veta vad som krävs för att det tolkade mötet ska bli så bra som möjligt.

– Alla medborgare har rätt att få bra och begriplig information från samhällets olika instanser. Rätten att förstå och bli förstådd är väl inskriven i förvaltningslagen. Det innebär att personer som inte pratar eller förstår svenska och personer som är allvarligt hörsel- eller talskadade har rätt till tolk när det behövs, förklarar Sara Kjellsdotter.

FÖR DEN SOM SKA LEDA ett tolkat möte finns det mycket att tänka på för att det ska bli så bra som möjligt. Det allra första man ska göra är att kontrollera att den tolk man har bokat är utbildad. Det innebär att han eller hon ska ha minst en grundutbildning på 545 undervisningstimmar eller ännu hellre en vidareutbildning till auktoriserad tolk.

– I den mån det finns utbildade tolkar i det språk du behöver ska du alltid

boka en grundutbildad tolk. Det tolkade samtalet kan handla om svåra saker och dina bedömningar och beslut kommer att grundas på den information du får från klienten genom tolken. Du har helt enkelt inte råd att missförstå eller riskera att få fel uppgifter, säger Sara Kjellsdotter.

Det är också nödvändigt att förvissa sig om att klient och tolk kommer att förstå varandra utan problem. Att båda talar exempelvis arabiska betyder inte betyda att de förstår varandra bättre än en dansk och en svensk om de kommer från två olika arabisktalande länder.

– En grundutbildad tolk med arabiska som modersmål ska kunna formell arabiska, men ändå kan det hända att jag måste meddela tolkförmedlingen att jag behöver en tolk som talar arabiska med nordafrikansk dialekt, säger Sara Kjellsdotter.

Här är det viktigt att fråga klienten om hen förstår tolken, om dialekten är rätt. Annars tycker Sara Kjellsdotter att man ska vara sparsam med frågan "förstår du?":

– Oftast blir svaret ja, även om det inte alltid är sant. Klienten kanske inte vill vara till besvär eller verka oartig och låtsas förstå även om en del är otydligt. Be i stället vederbörande att återberätta något för att kontrollera att han eller hon har förstått. Till exempel "Kommer du ihåg vilken tid vi ska träffas nästa gång?" eller "Vad har vi kommit överens om nu?" ▶

” Du har inte råd att missförstå eller riskera att få fel uppgifter. ”

Att få en utbildad tolk när man behöver är inte alltid lätt, då är distanstolkning ett alternativ.

Sara Kjellsdotter har föreläst om hur man använder tolk på ett sätt som skapar bra och rättssäkra samtal.

▶ **ALLA SAMTAL MÅSTE** förstås planeras i förväg, men extra mycket så när det krävs tolk. Tolken ska veta vad mötet kommer att handla om för att få en chans att förbereda sig, kanske genom att läsa in sig på ämnet och gå igenom ordlistor.

En annan viktig faktor är tiden. Ett möte med tolk kan ta nästan dubbelt så lång tid som utan – allt ska ju sägas två gånger.

– Snåla inte med tiden när du bokar tolk. Om ett möte utan tolk skulle ta 45 minuter, så boka en och en halv timme. Och var extra strukturerad så att du håller start- och sluttid för mötet. Tänk på att tolken kan vara på väg till ett annat viktigt möte direkt efter ditt, säger Sara Kjellsdotter.

Att få en utbildad tolk när man behöver är inte alltid lätt, särskilt inte utanför storstäderna. Då är distanstolkning ett alternativ, det vill säga att tolken deltar i mötet på länk eller genom högtalartelefon. Det kan vara en utmaning, men ibland också en fördel:

– När tolken inte är med i rummet utan på telefon, blir det tydligare att det är jag och klienten som talar med varandra. Annars

händer det att klienten vänder sig till tolken i stället för till socialsekreteraren – eller tvärtom, att socialsekreteraren säger till tolken att "Kan du säga till NN att ...". Ett klientsamtal ska alltid hållas i jag- och du-form, även om det sker genom tolk.

Vid distanstolkning är det viktigt att komma ihåg att tolken inte ser dem som är närvarande och vad som händer i rummet. Du behöver därför berätta för tolken hur många och vilka ni är som deltar i mötet.

– Se till att alla inte pratar på en gång, att en i taget har ordet. Och ha förståelse för att tolken inte kan hänga med på samma sätt som om hen är på plats.

I vissa situationer är dock distanstolkning inget alternativ. Ett sådant exempel som Sara Kjellsdotter beskriver är gruppverksamheter där det behövs tolkar på flera språk.

– I sådana situationer är det nästan ett måste att tolkarna finns på plats.

PÅ EN LITEN ORT känner många varandra, eller har åtminstone gemensamma bekanta. Det kan bli ett problem när tolk ska bokas på plats och därför

måste man alltid försäkra sig om att det inte finns några band mellan tolk och klient.

– Tolken har jävsregler att förhålla sig till och ska veta vilka sammanhang som det är olämpligt att tolka, till exempel om han eller hon tidigare har fungerat som rådgivare åt klienten eller om de känner varandra väl privat, berättar Sara Kjellsdotter.

Inte heller ska anhöriga, till exempel klientens barn, användas som tolkar. Att man kan ett språk innebär inte att man kan tolka, understryker Sara Kjellsdotter.

– Alla måste förstå att det finns en etik och ett regelverk kring hur tolkar ska göra sitt jobb och ha respekt för yrkesrollen. Det är inte "bara att över-sätta", utan handlar om så mycket mer; stämning, anpassning till situationen, regler, etik... , säger Sara Kjellsdotter och fortsätter:

– En tolk förväntas kunna allt på alla områden; att på en arbetsdag kunna gå från ett möte på soc till onkologen på sjukhuset och sedan till arbetsförmedlingen. Vi andra är specialiserade på det vi håller på med, men tolken förväntas ha kunskap om allting.

Dessutom ska tolken utan svårigheter kunna tala, skriva, läsa och förstå både svenska och ett annat språk. En korrekt grammatik och förmåga att

” Det är inte bara att översätta, utan handlar om så mycket mer; stämning, anpassning till situationen, regler, etik...”

anpassa språket efter sammanhanget är också ett krav. Plus en stor bank av ord och synonymer och idiomatiska uttryck.

DET FINNS EN HEL DEL att vara medveten om när det gäller hur man talar i ett tolkat samtal.

– Tänk på att tala lugnt och tydligt och att inte använda så långa meningar. Säg inte för mycket åt gången, så att tolken hinner översätta, säger Sara Kjellsdotter.

– Och var försiktig med idiomatiska ord och uttryck. Använd gärna liknelser, men de måste vara förståeliga för alla. ”Det är ingen ko på isen” är till exempel inget lyckat uttryck i ett tolkat samtal. Säg i stället att det inte är bråttom.

Hur säker kan man då vara på att den tolk man bokar har alla de förmågor som beskrivs i den här artikeln? Det kan man inte, men att tolkförmedlingen har ett upphandlat avtal med kommunen eller regionen bör ändå vara en garanti för att tolkarna är utbildade och arbetar under schyssta villkor, menar Sara Kjellsdotter.

– Ibland kan man ändå tvivla och det är därför det är så enormt viktigt att kontrollera att tolken är grundutbildad. Och om samtalet inte fungerar – avbryt och boka en ny tolk. ◀

Fyra viktiga saker att komma ihåg:

1

Kontrollera att tolken och den du ska samtala med förstår varandra.

2

Ett möte med tolk tar dubbelt så lång tid som ett möte utan.

3

Tala lugnt och tydligt. Säg inte för mycket i taget.

4

Anhöriga ska ALDRIG tolka.

Efter femton år som kriminell,
har Mehdi Adnan Mossa nu
utbildning, fru och barn.
Livet börjar ljusna.

VILL GÖRA UPP MED SKAMMEN

Psykisk ohälsa och frånvarande föräldrar. Så ser det nästan alltid ut då unga dras in i kriminalitet, enligt skolkuratorn Mehdi Adnan Mossa. Så var det för honom också.

AV TIM ANDERSSON FOTO VIKTOR GÅRDSÄTER

Mehdi Adnan Mossa var femton år gammal och behövde ett par nya skor.

De han hade nu var en angreppspunkt för mobbarna på skolan. Han var svårt utsatt: slagen, retad och, när han sade ifrån, avfärdad som "krigsskadad". Så stod han plötsligt framför en äldre kille i Flemingsbergs centrum, en storebror till en av kamraterna i särklassen, som såg honom, och som kunde läsa hans tankar.

– Du behöver nya skor, konstaterade han.

De satte sig i hans bil, åkte ned till Sportringen och plötsligt hade Mehdi Adnan Mossa ett par Nike Air Max i sina händer, vita som nyfallen svensk snö. Gåvan kom utan några motkrav. Bara ett tips: Din mamma kommer att undra var du fått skorna ifrån – säg att de är från en väns brorsa.

Mamman köpte allting och sken upp:

– Vad var det jag sade, det skulle ordna sig för dig – Sverige är ett snällt land!

Mehdi Adnan Mossa hade fått förtroende för sin välgörare och sökte sig självmant till honom. Nästa gång de sågs skulle han plötsligt gömma ett paket. Vid ett annat tillfälle en kniv. När polisen

stormade centrum tog Mehdi Adnan Mossa hand om ett gäng vapen, och fick en femhundring i handen som tack.

Så mycket pengar hade han aldrig sett förut, knappt hans föräldrar heller.

– Det tog mig två veckor att slösa det på godis och mat. Kebab med bröd kostade 15 spänn då och jag bjöd hela klassen, berättar Mehdi Adnan Mossa nu.

DET HAR GÅTT TJUGO ÅR, och Mehdi Adnan Mossa har lämnat ett liv i tung kriminalitet bakom sig.

Första gången Socionomen försöker träffa honom hinner vi åka hela vägen till Huddinge där han bor med sin familj innan planen går om stöpet. Hans son har fått något slags virus meddelar han över telefonen och han är på väg till vårdcentralen. Ber så hemskt mycket om ursäkt.

Andra gången kommer vi halvvägs. Vid Årstaberget, strax söder om centrala Stockholm, får vi veta att båda barnen drabbats av vinterkräksjukan. Han skriver i ett sms: "Tråkigt med komplikationerna – sånt är livet, ibland får man inte till det."

När vi till sist möts är det digitalt. Han sitter i sitt rum på skolan i Södertälje, där han arbetar som kurator. Han fixar skägget med en borste.

– Jag är trött på det här snacket om att det kriminella livet är så utmattande. Det är lätt att vara kriminell. Man sover så länge man vill, tar inget ansvar, följer inte ens lagen. Det är det vanliga livet som är utmattande!

Han har två jobb; förutom skolkuratorstjänsten arbetar han också som särskilt kvalificerad kontaktperson åt socialtjänsten med ungdomar på glid i utsatta områden. Och så föreläser han. Det är för mycket har han insett. Han ska pausa ►

A portrait of Mehdi Adnan Mossa, a man with a full dark beard and short hair, wearing a blue quilted vest over a dark jacket. He is looking directly at the camera with a neutral expression. The background is a blurred outdoor scene with a cloudy sky and some structures.

När femtonåriga Mehdi Adnan Mossa kom hem med ett par nya Nike Air Max sa hans mamma: "Vad var det jag sa - Sverige är ett snällt land!"

MEHDI ADNAN MOSSA

FÖDD: 1985.

BOR: i Huddinge.

FAMILJ: Fru och två små barn.

GÖR: Jobbar som skolkurator i Södertälje, och som särskilt kvalificerad kontaktperson för socialtjänsten. Föreläser dessutom på skolor, för politiker, polis, socialtjänst etcetera. Håller just nu på att skriva en självbiografisk bok i samarbete med Bonnier Forum.

När Mehdi Adnan Mossa blev drogfri under sin tredje fängelsevistelse kom samvetet i fatt honom.

► jobbet för socialtjänsten och den föreläsning han skulle ha hållit i dag i södra Sverige ställde han in.

– En sak har jag lärt mig: familjen kommer alltid först. Jag vill vara där för mina barn, skapa bra förutsättningar för dem. Och det gör man inte genom ekonomi utan genom tid.

I BOKHYLLAN BAKOM HONOM finns färgglada böcker med titlar som "Klinisk barnpsykologi", "Anknytningsteori", "Gangsterväld", "Vilse i skolan". Studier och arbete har lärt honom att antisocialt beteende nästan alltid bottnar i dysfunktionella hemförhållanden. I frånvarande föräldrar. I psykisk ohälsa.

Det var samma sak för honom men det har han insett först de senaste två åren.

– Om du läser intervjuer med mig från fem år tillbaka har jag en helt annan inställning. Då skyller jag allt som hänt mig på samhället. Jag skyddade mig själv och mina föräldrar. I utsatta områden som jag kommer ifrån är det tabu att prata om psykisk ohälsa och att söka hjälp för det. Men problemen är enorma, och det är bara genom att tala om dem som de är möjliga att göra något åt.

Det var ingen slump att Mehdi Adnan Mossa, nyanländ från Irak, var en av dem som drogs till rekryteraren i Flemingsberg centrum. Han sökte trygghet.

Hemmet präglades av konflikter, ibland slagsmål. Hans föräldrar fick en check varje månad men inga riktiga förutsättningar att ta sig in i

Avgörande händelser i Mehdi Adnan Mossas liv

samhället. Pappan som varit soldat under Saddam Hussein led dessutom av odiagnostiserad PTSD: deprimerad, stillasittande och med tiden diabetes-sjuk.

Varken han eller mamman visste vad Mehdi Adnan Mossa gick igenom. Brevet från polisen och socialtjänsten kunde de inte läsa på grund av språket. Det var inte förrän under den första rättegången som de insåg vad som blivit av deras son, då arton år.

– Jag var förbannad på dem sedan så länge. Min mamma hade hela tiden varit uppmuntran under flykten, när jag var ledsn, när vi bodde i tält vid gränsen: "håll ut, håll ut, allt kommer att bli bra när vi kommer till Sverige". När jag såg att hon satt och grät i rätten skrek jag åt henne: "Gå hem! Du har lurat mig!"

MEHDI ADNAN MOSSA DÖMDES till två års fängelse för häleri, grov misshandel och olaga hot. På anstalten värvades han till ett kriminellt gäng, ett sådant som man kan läsa om i boken "Svensk maffia". Det verkade på en internationell nivå och hans ansvarsområde täckte sådant som rekrytering, narkotikaförsäljning, vapenhantering och våld.

Det var en roll som passade honom, berättar han. Han hade våldet i sig. Ilskan och självömkan

drev hans handlingar. Drogerna möjliggjorde dem.

– Det var först när jag blev fri från knarket under min tredje fängelsevistelse som samvetet hann ifatt mig. Skammen och skulden. Plötsligt öppnade sig också en möjlighet att hoppa av. De gamla grupperingarna hade upplösts medan jag satt inne, och mina två värsta fiender hade dött.

Vägen tillbaka var dock lång. Tuffast för honom var att hantera sina egna handlingar, att söka upp de personer som han skadat – också föräldrarna till de ungdomar som dött efter överdoser från hans leveranser. De ville inte tala med honom, vilket han mycket väl förstår.

– Många har sagt: "Det är inte ditt fel, om du inte hade sålt till den där killen skulle han ha köpt från någon annan". Men jag har alltid svarat: "Nej, jag var den sista personen som sålde droger till honom, och han tog en överdos samma helg."

MEHDI ADNAN MOSSA ÄR MISSNÖJD med hur debatten kring det så kallade gängvåldet förs i dag. Alla pratar om hårdare straff, men få om det som är "mindre sexigt" men mer avgörande: det förebyggande arbetet. Själv önskar han att socialtjänsten kunde gå in väldigt tidigt i familjer, innan ett barn har utvecklat ett normbrytande beteende och det är aktuellt med lagföring. ▶

2014 Arbete

"När jag kom ut från fängelset fick jag en utbildning via frivården. Jag jobbade som lackerare i två år. Skammen och skulden började dock komma i kapp. Jag hade bidragit till så mycket elände, sorg och stress - hur kan jag rentvå mitt samvete, och betala av den här skulden inom mig? Jo, genom att jobba med människor och tjäna samhället. Skuld och skam har hela tiden varit den motor som drivit mig mot socialt arbete."

2015 Bröllop

"Jag gifte mig med min fru. Det var hon som integrerade mig in i det svenska samhället och lärde mig allt om normer och värderingar. Hon har stöttat och pushat mig, visat mig vägen till en normal och funktionell familj."

2016–2020 Studier

"Jag började studera. Först till behandlingsassistent, men jag insåg att jag inte var någon behandlingsassistent. När jag kom till klassen och delade med mig av mina erfarenheter insåg läraren att jag måste högre upp, med den kunskap jag hade. Så jag pluggade till ungdomscoach ett år och började jobba med människor. Efter några år kände jag dock att jag ville vidare igen och utbildade mig till socialpedagog med KBT-inriktning. Jag är dock inte färdig än. Mitt mål är att jobba för Brottsförebyggande rådet."

” När folk backar från att samarbeta med socialtjänsten så underlättar de samtidigt för de kriminella elementen. ”

► Helst skulle han vilja se insatser redan när ett par väntar barn.

– Det ska göras en granskning i stöttande syfte: Har föräldrarna jobb, finns det psykisk ohälsa, missbruk, kriminalitet, trauman? Och sedan ska det erbjudas någon form av stöd. Befinner man sig utanför samhällets ramar tenderar man nämligen att inte söka hjälp på egen hand. Det är tabu, och skam.

Orsaken är till stor del okunskap, menar han. Många av de föräldrar han möter som särskilt kvalificerad kontaktperson vet inte hur svenska normer och värden går ihop med lagstiftningen kring barns rättigheter.

– En del barn har mer kunskap än sina föräldrar och de använder den som hot: ”Om du inte lyssnar på mig, om jag inte får det här och det här, då gör jag en soanmälan.” Och när föräldrarna inte vet hur samhället fungerar backar de, rädda att soc ska ta barnet ifrån dem.

Av den här anledningen kan det vara väldigt svårt att få tag på dem, berättar Mehdi Adnan Mossa. Men han är ihärdig, eller ”otrevlig”, som ha själv säger. Svarar de inte i telefonen brukar han knacka på. Varför inte på en lördag. Sedan ägnar han en timme åt att förklara vad socialtjänsten egentligen är för något. Reaktionen brukar vara förvåning – och omvärdering.

– Det behövs mycket mer av information och utbildning. Annars sitter vi fast i en ond

spiral: när folk backar från att samarbeta med socialtjänsten så underlättar de samtidigt för de kriminella elementen. De är bra på att identifiera barnen från dysfunktionella hem, och fångar upp dem.

VÄL INNE I GEMENSKAPEN är det ofta svårt att ta sig ur det kriminella livet. Men Mehdi Adnan Mossa är en av dem som lyckades bryta sig loss. Han slutade med drogerna, bad omvärlden om ursäkt, skaffade sig en familj, utbildade sig och fick jobb. Fast en knut fanns länge kvar: föräldrarna. För två år sedan sökte han upp dem för att göra upp. Han skällde på dem, de skällde på honom, och sedan satte de sig ned och pratade. De förstod plötsligt hans upplevelse, hans ensamhet och utsatthet som barn. Att de materiella förutsättningar han fick i det nya landet inte var nog. Att han hade behövt mer – tid, närvaro, förståelse.

Han i sin tur förstod för första gången på allvar deras sida av saken. Deras egna svårigheter, deras skam och skuld, deras drömmar som aldrig blev förverkligade, men som nu kanske till sist kan förverkligas genom hans återupprättade liv.

Det slutade med att Mehdi Adnan Mossa sade att han förlät dem.

– Det var först när jag förlät dem som jag lyckades förlåta mig själv. För att lösa ett problem måste man gå till grunden. ◀

SKR:S BRUKARUNDERSÖKNING PLACERADE KILLAR ÄR MER NÖJDA

Under 2021 ingick för första gången placerade barn och unga i SKR:s årliga brukarundersökning. Resultaten visar att killarna över lag är mer positiva än tjejerna.

AV ANNIKA SJÖBERG GRAFIK ULRICA SANDH

Om undersökningen:

SKR genomför årliga brukarundersökningar för att få kunskap om hur brukare upplever kontakten med, och stödet från socialtjänsten. Resultatet används för att utveckla verksamheten i dialog med brukare och personal.

Undersökningen genomförs inom områdena funktionshinder, individ- och familjeomsorg, samt placerade barn och unga.

Under 2021 deltog 202 kommuner i minst en brukarundersökning. Resultaten i sin helhet går att ta del av i statistikdatabasen kolada.se.

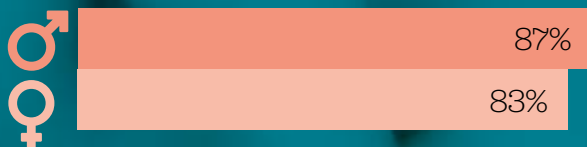
48
kommuner
genomförde
undersökningen.

888
ungdomar
deltog.

BARN PLACERADE I FAMILJEHEM

Brukaren får ofta, eller ibland det stöd hen behöver för att det ska fungera i skola/praktik/arbete.

Brukaren vet vem hen ska kontakta om något är dåligt i boendet.

Andel som trivs mycket, eller ganska bra i sitt boende.

BARN PLACERADE I HVB

Brukaren får ofta, eller ibland det stöd hen behöver för att det ska fungera i skola/praktik/arbete.

Brukaren vet vem hen ska kontakta om något är dåligt i boendet.

Andel som trivs mycket, eller ganska bra i sitt boende.

Nästan alla placerade killar tycker att de får det stöd de behöver för att det ska fungera i skolan, på praktiken eller på arbetet.

70%

av alla över 13 år som haft kontakt med barn- och ungdomsvården tycker att kontakten med socialtjänsten förbättrat deras situation.

65%

av alla vårdnadshavare som haft kontakt med barn- och ungdomsvården tycker att kontakten med socialtjänsten förbättrat deras situation.

STÖD

09.00 Dagens första hembesök

Boendepedagog Pernilla Lindell (t.h) är på dagens första hembesök. Malena har problem med minnet efter en hjärnhinneinflammation och behöver stöd med vissa praktiska uppgifter. "Brukarnas självständighet är vårt mål", säger Pernilla.

I VARDAGEN

Hitta struktur, betala räkningar, hantera läkarbesök. Boendepedagogerna i Malmö hjälper brukarna att klara så mycket som möjligt själva.

TEXT OCH FOTO CHRISTIAN ANDERSSON

»Vi är gäster i någon annans liv«

Jenny Linnarsson är en av tre chefer inom boendestödet i Malmö stad. De är 65 medarbetare och hjälper dagligen mellan 450 och 500 brukare som av olika anledningar behöver stöd i vardagen. De får hjälp med struktur i vardagen, stöd i kontakten med andra myndigheter, social träning eller vad helst de upplever begränsar dem i den dagliga livsföringen. Målet är alltid att hitta strategier för hur brukarna ska kunna bli mer självständiga.

– Vi är gäster i någon annans liv och pratar alltid mycket om vad brukaren själv vill uppnå, om empowerment. Det är ett återhämtningsinriktat arbete, där vi pratar om brukarens egen resa och strävan att leva det liv man önskar leva. Det är inte någon konkret metod utan ett förhållningssätt, säger hon.

I Malmö arbetar boendestödjarna enbart med vuxna inom ordinärt boende. De strävar efter kontinuitet i kontakterna då tillit är en förutsättning för att kunna ge ett bra stöd.

– För vissa brukare är våra boendestödjare de enda sociala kontakterna de har och vi strävar efter att bygga tillitsfulla relationer. Det är grunden för att kunna jobba framåt och stötta med det som behövs, säger Jenny Linnarsson.

Annika Sjöberg

09.31 Mot läkarbesök

I baksätet på färdtjänstbilen berättar Malena om hur hon känner sig missförstådd av tidigare läkarkontakter. Dagens möte hos Neurologen hoppas hon blir annorlunda. Pernilla Lindell är med för att stötta och för att hjälpa till att minnas vad som sägs under mötet med läkaren.

10.36 Struktur gör skillnad

Erika Jepson, boendepedagog, och Cecilia Hull, metodstödjare och arbetsterapeut, diskuterar hjälpmedel för struktur med LIA-praktikanten Monika Eriksson. Cecilia Hulls kontor andas struktur och medvetenhet och post it-lapparna återanvänds då behoven uppstår.

11.07 Cykel mellan besöken

Christoffer Berg har precis träffat en brukare som har en vräkning hängandes över sig och är nu på väg till dagens andra hembesök, hos Lina Marlow. Oftast cyklar han mellan besöken. Hemma hos Lina Marlow är det hon som styr vad hon vill ha hjälp med. Det är bara om de ska ut på något särskilt som hon behöver berätta det i förväg.

11.35 Vardagsnära stöd

"Kolla vad städad jag har hemma, det är tack vare er" säger Lina Marlow när Christoffer Berg kommer in genom dörren.

Lina behöver hjälp med att strukturera upp sin vardag och säger själv att inget blir gjort om inte boendepedagogerna är på plats. Nu är pengarna slut och Lina säljer av några gamla skor.

12.00 Veckoplanering

Lina Marlow tar fram kalendern. Varje vecka går de tillsammans igenom och gör en plan och förbereder för kommande vecka.

14.30 Dokumentation

Pernilla Lindell är tillbaka på kontoret och dokumenterar vad som hänt under dagen. Var och en väljer själv om de vill dokumentera efter varje besök eller när dagen är slut, så länge allt väsentligt kommer med.

15.00 Ändrade planer

Några inställda möten med brukare ledde till ett spontant möte där ett aktuellt ärende diskuteras. Fr.v. Ida Rosenlöf, Pernilla Lindell, Christoffer Berg och Anneli Sandebrix.

Debatt

Angelica lever med stora fysiska handikapp efter att hennes kille misshandlade henne. **Hade vi kunnat förhindra det?**

ANNA DAHLÖF
Verksamhetschef Ayanna
Home AB

ÄNDRA "SKYDDSBÖENDE" TILL "TRAUMABÖENDE"

Här precis pratat klart med grannen, han som alltid är så trevlig. Läser upp ytterdörren och ropar "Hej, älskling!". Han svarar inte, jag hör att han är på väg mot mig i hallen. Jag hör på hans steg att han är arg, stegen närmar sig mig. Jag börjar hyperventilera, min hjärna snurrar, vad har jag gjort för fel nu? tänker jag.

Hinner inte tänka klart, slaget slår mig rakt i ansiktet. Jag ber om förlåtelse fast jag inte vet vad jag ber om förlåtelse för. Han tar tag i mig, slänger ner mig på golvet och spottar på mig innan han vänder ryggen mot mig och sakta går bort. Och jag ber om förlåtelse igen. Läger mig i fosterställning, då kommer han in igen och omsluter mig i sin famn. Han säger att han älskar mig, tar min hand och hjälper mig upp.

Han kramar mig och säger förlåt, jag kramar honom tillbaka. Han säger att jag måste förstå att det inte är okej att prata med grannen på det sättet, han kan uppfatta mig som flörtig. Lovar att jag inte ska prata med grannen igen. Jag har bara pratat lite för trevligt och det är mitt fel att han blev arg. Jag måste sluta att vara så trevlig! Jag måste sluta prata med grannen!

DETTA ÄR ANGELICAS berättelse, en av alla de kvinnor som till slut vågade söka stöd och hjälp hos socialtjänsten. Det tragiska i denna berättelse är att Angelica idag lever med stora fysiska

handikapp efter att hennes kille misshandlade henne svårt.

Tyvärr avslutades Angelicas placering på det skyddade boendet abrupt av socialtjänsten. De fick höra att Angelica ringt sin kille när hon var placerad på det skyddade boendet. Socialtjänsten tyckte då att Angelica inte var delaktig i sin egen skyddsplanering och därmed inte i behov av skydd. Detta gjorde att Angelica inte såg sig ha något annat val än att flytta tillbaka till sin tidigare lägenhet – i den bodde även hennes man. Där och då skedde misshandeln som socialtjänsten möjliggjorde – på grund av okunskap om ett ämne de dagligen arbetar med.

IDAG ÄR KOMPETENSEN om våld på relationsvåldsenheterna över lag svag. Socialsekreterarna måste ha kompetens om våld. Förutom socionomutbildningen behöver de ha vidareutbildning i ämnet och djup kunskap om våldets normaliseringsprocess och våldsutsatta kvinnors uppbrottsprocesser. Kunskapen om våldets psykiskt nedbrytande mekanismer och att det är genom dessa som våldet normaliseras är också viktigt.

Ambivalens är ett nyckelord som bör förstås. Kvinnan har två jag; ett som har internaliserat mannens världsbild, hon bär hans skuld och skam, och ett som kräver rehabilitering. Att bli våldsutsatt är att bli berövad sig själv. Kvinnans olika känslor för mannen – kärlek, rädsla och hat – flätas samman. Saknad kan uppstå liksom rädsla och hat.

Det var vad som hände med Angelica. Hon höll på att genomgå de olika stadierna i uppbrottsprocessen. Hade

socialtjänsten haft kunskap om dessa hade de inte tagit beslutet att avsluta hennes placering.

FÖR ATT KOMMA FRAMÅT i debatten om våld och vad det är, behöver vi se över benämningen skyddat boende. Benämningen är problematisk då den talar om att man ska placera en våldsutsatt på ett boende som arbetar med att skydda. Till viss del är skyddet en aspekt av själva syftet, kvinnan skall skyddas på ett säkert boende. Det kvalificerade stödet ges inget utrymme i den benämningen. Som att det inte är viktigt.

Jag skulle vilja ändra namnet till Traumaboende. Alla kvinnor som placeras kämpar med att förstå vad som

hänt precis som man gör vid ett trauma. Man behöver förstå. Socialsekreterare med liten kompetens om våld tenderar att "låsa fast" sig vid benämningen skydd och arbetar enbart utifrån den vinkeln. Då får inte den våldsutsatta rätt hjälp och stöd för att kunna ta sig ur våldsspiralen. Traumabehandlets specifika stödinsatser skulle bidra till att minska våldsspiralen och steg för steg hjälpa till att bygga ett nytt liv.

TYCKER DU, ATT DU som socialsekreterare på en relationsvårdsenhet innehar en gedigen kompetens om våld? För att förstå våldet, behöver du kunna bygga relationer med dina klienter. Var ödmjuk!

» Där och då skedde misshandeln som socialtjänsten möjliggjorde - på grund av okunskap om ett ämne de dagligen arbetar med.«

ANNONS

Ny lag från den 1 januari 2022

Gratis DNA-undersökning i faderskapsutredningar för kommuner

Den nya lagen har utgångspunkt i barnets bästa

Rättsmedicinalverket utför avgiftsfri DNA-undersökning för alla familjerätter

Kontakta Rättsmedicinalverket:
010-483 43 00 eller rgli@rmv.se

RÄTTSMEDICINALVERKET

Den medicinska länken i rättskedjan

Sett, läst, hört

Vad gör isoleringen med oss?

AV ANNIKA SJÖBERG

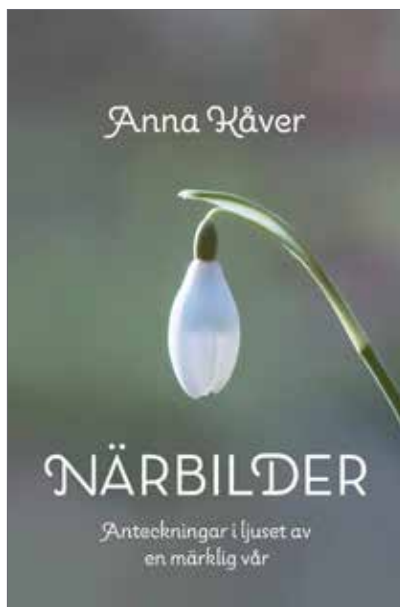
SKÖNLITTERATUR

Närbilder – Anteckningar i ljuset av en märklig tid

av Anna Kåver, Natur & kultur, 2021

Anna Kåver är psykolog, psykoterapeut och författare. Hennes tionde bok, Närbilder, är hennes mest personliga hittills. Den handlar om coronavåren 2021. För Anna Kåver sammanföll den med en nedtrappning av yrkeslivet som inte blev som hon tänkt, en privat flytt, en boklansering (Dansa mjukt med tillvaron. Om mening mod och möjligheter), och en krossad armbåge. Planer kastades om och hon fick tid att skriva.

Den här gången blev det i dagboksform. I Närbilder reflekterar Anna Kåver över livet, dess faser och övergångar. Tankar kring de stora livsfrågorna varvas med reflektioner kring utvecklingen i världen där demokrati, humanism och mänskliga rättigheter på flera håll monteras ned. Hon konstaterar att hon känt sig vilsen på flera plan. I datorn droppar förfrågningarna in. Journalister vill göra intervjuer och runt om i landet

tycks man planera för en öppnad höst och vill höra henne föreläsa. Själv skjuter hon upp och förhalar svaren. Vad har pandemins isolering gjort med henne? Har hon blivit folkskygg?

FACKLITTERATUR

Sexualbrottets psykologi, bemötande, bedömning, behandling

av Johanna Lätth, Gothia kompetens, 2021

Sexualbrott väcker starka känslor, vilket ställer höga krav på professionalitet hos dem som i sin yrkesroll möter förövaren, och personer med förhöjd risk att begå ett första brott. Det

har vet Johanna Lätth, leg. psykolog, specialist i klinisk forensisk psykologi. Hon har arbetat inom kriminalvården i tio år, varav flera år på en sexualbrottsanstalt. I dag är hon myndighets expert i sexualbrottsfrågor och är bland annat ansvarig för Kriminalvårdens sexualbrottsprogram. Boken ger en överblick av sexualbrott som begås av både män och kvinnor, online och offline, och tar upp forskning om riskfaktorer, olika vägar fram till brott, samt vanliga reaktioner hos personer som möter gruppen i sitt yrke. Varje kapitel avslutas med ett antal reflektionsfrågor.

PODD: SORRY, ALLT GICK ÅT HELVETE

Ärligt om beroende och trasiga relationer

Skådespelaren Ola Rapace och radioentreprenören Fredrik Söderholm får inte sina relationer att fungera och bestämmer sig för att försöka förstå varför. I tolv avsnitt skärskådar de sina livsberättelser för att ta reda på varför de blev som de blev och hur man kan försonas med sig själv och sitt förflutna. Fredrik Söderholm knackar bland annat på dörren hos sin pappa som han aldrig träffat och Ola Rapace förhörs misstänkt för kvinnofridskränkning. Ärligt och utelämnande i jakten på de egna demonerna.

Vintertid – perfekt för bio!

AV FREDRIK SÖDERLUND

1 Belfast

Shakespeare-darlingen Kenneth Branagh har tittat tillbaka i sin självbiografiska backspegel i och med "Belfast". Danny lever med sin släkt i ett fattigt och nedgången område i Belfast. Året är 1969 och konflikterna mellan katoliker och protestanter blir mer och mer påtagliga. Men mitt i det stökiga kaoset så finns omtanken, hjärtat och själen från den gemenskap som råder bland familjerna och alla barn. Det påvra och skakiga till trots finns fortfarande drömmarna om något bättre. Branaghs nostalgiska porträtt känns förvånansvärt tidsenligt. *På bio nu.*

2 Kupé nr 6

Tåg har alltid varit en perfekt miljö för film. När det omaka paret Ljoha och Laura ofrivilligt möts i en kupé börjar en trevande vänskap ta form. Det blir så småningom både en inre och en yttre resa. Det var länge sedan vi fick se en finländsk film på bio och "Kupé nr 6" är en varm film som utspelar sig i det kallaste Ryssland. Att få följa den nyvunna relationen fram till slutmålet är rörande, psykologiskt träffsäkert och komiskt. Filmen fick ett av de finaste priserna på Cannes filmfestival förra året. *Premiär den 11 februari.*

3 Drömmannen

Alma blir övertalad att delta i en studie för att få ett forskningsanslag. Hon ska leva med androiden Tom i några veckor, vars artificiella intelligens är skraddarsydd för att bli den perfekta livspartnern utifrån hennes preferenser. Många moderna frågeställningar dyker upp – hur mycket kärlek är baserad på egoism? Finns ovillkorlig kärlek och närhet? Vad är det viktigaste i en relation och så vidare. Filmens genremix är både tänkvärd, skruvad, snygg och innovativ. Regissören Maria Schrader har även gjort den hyllade Netflix-serien "Unorthodox" och "Drömmannen" blev Tysklands oscarsbidrag i år. *Premiär den 11 februari.*

ANNONS

"Äntligen en bok om hur "hantverket" i socialt arbete går till.

Inte nog med det, du får ta del av författarens spännande tankar och reflektioner kring förutsättningarna för det sociala arbetet från micro – till mesonivå.

Boken tydliggör hur mångfacetterat arbetet som kurator i skolan är och ger dig viktiga verktyg att lägga i verktygslådan.

En självklar bok för alla studenter på socionomutbildningen, skolläda, personal i Elevhälsan och politiska beslutsfattare inom skolans värld."

Ulla-Stina Berndtsson
Skolkurator, Kungsbacka

Beställ boken!
litenupplaga.se
bokus.com m fl.
Finns även som e-bok

Gunilla Jansson är auktoriserad socionom med magisterexamen i psykosocialt arbete vid Institutionen för socialt arbete, Göteborgs Universitet. Frågor, kontakta Gunilla på 0706-11 32 12 eller maila till gunilla.jansson@tvaraperspektiv.se

Litet HVB i Mora

Tjejer och unga kvinnor 16-24 år

Utredning och behandling

KBT och DBT-färdighetsträning

Vaken nattpersonal

Psykiater, psykolog och sjuksköterska

Socionomer, arbetsterapeut och behandlingsassistenter

www.behandlingshemmetnyckeln.se

joohan.krumlindel@siljansnyckeln.se

En chans för familjen

Grödbygården ligger i nordöstra Skåne, i en by omgiven av hav, sjöar och bokskogar. I frisk miljö skapar vi förutsättningar att ta fatt i den utvecklingstråd som slagit knut baserat på vår långa erfarenhet och unika kompetens. Genom behandling hjälper vi barn och föräldrar till trygga relationer. I utredningsuppdrag vägleder våra noggranna observationer till val av insatser.

Vill du veta mer? Ring 0456-229 41 eller besök www.grodbbygarden.se

 Grödbygården
EN KUPAD HAND FÖR LIVET

Bostad med särskild service för människor med psykisk ohälsa enligt SoL

12 lägenheter med eget boende

Män och kvinnor över 18 år

Psykiska funktionsnedsättningar

Individanpassat med individuella scheman

KBT och MI

Tillgång till personal dygnet runt

Sjuksköterska

www.hinriksgarden.se

peo.holmstrom@siljansnyckeln.se

britt-marie@siljansnyckeln.se

Orion i Orsa HVB

Killar mellan 12 år och 20 år

Neuropsykiatriska funktionshinder

Socialt dysfunktionell situation

Utredning och behandling

Litet HVB i Orsa

KBT, MI, ART och lågaffektivt bemötande

Personal dygnet runt

Tillgång till psykiatriker, psykolog, socionom

Arbetsterapeut och sjuksköterska

www.orionorsa.com

joel.andersson@orionorsa.se

»Dags att ändra synen på beroendeproblematik«

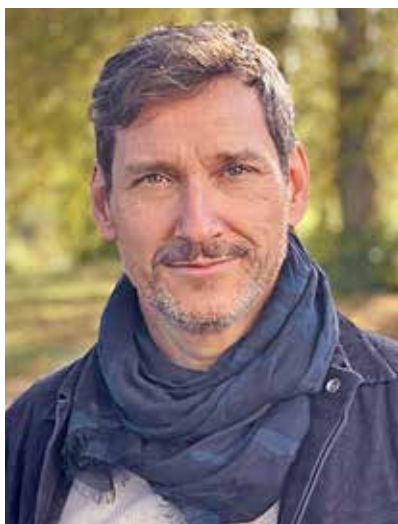
Varför är det mindre ok att ha ett substansbrukssyndrom än annan psykisk ohälsa? Jag skulle säga att det saktfärdiga i avstigmatiseringen delvis kommer

inifrån – från vården.

När jag började jobba i beroendevård för trettio år sedan sjöngs sången – Psykiatrin har misslyckats, orsaken till missbruk är oviktig och bara personer med egen erfarenhet vet något: *It takes one to know one*. Så mutades problemområdet in och utvecklingen stagnerade.

Styrkan i identifikation och gemenskap som hjälpmedel inom mänskliga problemområden har alltid funnits. Självhjälpsgrupper och mentorskap är ovärderliga komponenter i ett hälsosamt civilsamhälle. FHM skriver i sin skrift *Minska stigmatiseringen kopplad till psykisk ohälsa* att det är viktigt att blanda in personer med egen erfarenhet i motivations- och hjälpinsatser. Stort tack till AA med dess avknoppningar. Men det är inte detsamma som vård. Före detta deprimerade får inte bedriva vård med sin egen historia och en diplomutbildning till depressionsterapeut som huvudsakliga meriter. Där har vi bättre koll – varför då? Jo, det finns ett större stigma kring beroendeproblematik än psykisk ohälsa.

JAG HAR UNDER ÅREN vid oräkneliga tillfällen hört att personer med beroendeproblematik inte kan välja sin egen vård. Allt under parollen att de

Tobias
Sahlin

Psykoterapeut, expert i tv-programmet *Behandlingen*.

inte vet sitt eget bästa, de är maktlösa och därmed otillräkneliga. De behöver kontrolleras. Detta är en produkt av en självutnämnd profession med undermålig grundläggande kompetens och helhetssyn kring människor. Ett skrä utan utvecklande självgranskning, uppbyggnad av ideologi och med subjektiva överföringar som huvudsakligt verktyg.

En god vän till mig, psykolog som driver behandlingshem för personer med ätstörningar, sade en gång, i all sin självklarhet:

– Om en patient hos oss skulle kräkas efter en måltid skulle vi inte överväga att skriva ut hen. I alla fall inte på grund av det. Det har inget med motivation att göra.

Detta sker dagligen för den som har oturen att ha ett substansbrukssyndrom i stället. De blir utsatta för generaliserade krav, villkorad hjälp och rena projektioner i stället för den individbaserade hjälp de borde få. Speciellt när de också lider av annan psykisk ohälsa, vilket 75 procent gör.

Detta gjorde att jag valde att delta i att organisera och utföra behandling på tv. Efter månader av förarbete med anamnästagnation och individuell problemdefinition tog den internatförlagda tiden vid. Deltagarna hade olika nivåer och typer av problematik, därav olika mål. I programmet *Behandlingen* fick deltagarna och vi i behandlingsteamet chansen att kommunicera upplevda stigastinna skevheter kopplade till beroende och psykisk ohälsa. Jag hoppas innerligt att de individuella berättelserna tog plats hos tittarna, det gjorde de i mig.

NU HAR ÄVEN Samsjuklighetsutredningen landat. Där lyder ett av de tio reformförslagen att program för förstärkt brukarinflytande och minskad stigmatisering ska bedrivas. Heja Anders Printz et al! Låt oss lyssna på dem som behöver hjälp i stället för att släppa fram några saliga som sakkunniga. Med mindre subjektivitet och ideologi kommer vi att stå ut med att målsättning och problemkomplexitet varierar. Att ge människor inflytande över sin vård kräver bred kompetens och mod. Låt 2022 vara året då vi vågar mer. ◀

Dammsdal

Skola och boende för ungdomar inom autismspektrumtillstånd

Vi tar emot ungdomar från hela landet. De kommer till oss för att man trots omfattande insatser i hemkommunen inte fått skolgång och vardag att fungera. Vi anpassar studier, fritid och vardag. Vilket ökar möjligheterna att lyckas såväl med studier som social utveckling. Vi erbjuder fyra skolformer. Dammsdal arbetar med tydliggörande pedagogik.

Dammsdal | 643 92 Vingåker | Tel: 0151-52 43 00 | www.regionsormland.se/dammsdal

ANNONS

TJUST
BEHANDLINGS
FAMILJER

*Tillsammans
gör vi skillnad*

När barnet trivs i sitt sammanhang...

Grundtanken är att vi till stor del formas genom möten med människor i vår omgivning och möjligheten till förändring ligger i dessa nya möten/relationer. Vi erbjuder ett alternativ till institutionsvård genom kraftigt förstärkt familjehemsvård där en av föräldrarna i familjen är anställd på heltid. Utgångspunkten för vårt behandlingsarbete är vägledande samspel och mentaliseringsbaserad terapi vars behandlingsfokus ligger i själva processen.

Våra behandlingsfamiljer ligger i närområdet runt våra kontor i **Västervik**, **Vimmerby**, **Jönköping** och **Norrköping**.

För professionell behandling, utredning och vägledning finns ett team bestående av psykologer, psykiater och behandlingssamordnare. Alla finns i behandlingsfamiljens närhet för att kunna ge förstärkning och stöd.

Kontakta oss för mer information på 070-672 29 36 eller 072-402 58 53
info@tjustbehandlingsfamiljer.se • www.tjustbehandlingsfamiljer.se

NÄSTA NUMMER

TEMA: HEDER

När familjens normer krockar med samhällets hamnar barn och unga i kläm. I nästa nummer kan du läsa om hur samhället kan bli bättre på att stötta dem som lever med hedersrelaterat förtryck.

→ I din brevlåda
14 mars

ANNONS

För 8 kronor om dagen kan du förändra världen till det bättre.

Bli fadder på barnfonden.se

barnfonden
Medlem i ChildFund

Stiftelsen Bergslagsgårdar har över 30 års erfarenhet av familjehemsvård. Vi är en allmännyttig stiftelse som drivs utan vinstintresse och finns i Örebro, Västerås och Karlstad.

Familjehem

Våra familjehem tar emot barn, ungdomar och vuxna. Vi erbjuder även placering i familjehem för föräldrar tillsammans med barn.

Behandlingsfamiljer

Familjehem med utbildning i beroendekunskap och återfallsprevention tar emot vuxna med missbruksproblematik. Familjehem utbildade i traumamedveten omsorg tar emot mindre barn med komplex problematik.

Jourfamiljer

I våra jourfamiljer är en vuxen hemma på heltid. De tar emot barn och ungdomar i akut behov av placering.

Skydd i familjehem

Noga utvalda familjehem med mångårig erfarenhet tar emot kvinnor med eller utan barn, familjer eller män i behov av skydd.

Stiftelsen
Bergslagsgårdar

Tel. 019-17 05 90
www.bergslagsgardar.se

SVERIGEHÄLSANS AKTUELLA UTBILDNINGAR

GRUNDUTBILDNING I PSYKOTERAPI MED KBT-INRIKTNING (STEG-1 KBT)

Kursstarter VT22: Malmö 28/1, Stockholm 10/2,
Göteborg 4/3 (**Öppet för sen ansökan!**)

FAMILJEBEHANDLING MED KBT (8 DAGAR) UTREDNING, STÖD OCH BEHANDLING

Kursstart 15 april (Digitalt)

ETTÅRIG KBT-UTBILDNING TILLÄMPNINGSBARA KBT-VERKTYG FÖR DIG SOM MÖTER MÄNNISKOR I STÖD OCH BEHANDLING

Kursstart 10 maj (Digitalt)

LÅGAFFEKTIVT BEMÖTANDE (2 DAGAR)

Kursstart 28 april (Digitalt)

UTBILDNING I KRIS OCH KRISSTÖD (3 DAGAR)

Kursstart 7 mars (Digitalt)

GRUPPLEDARE FÖR AFFEKTSKOLA (7 TILLFÄLLEN)

Kursstart i Malmö 14 mars

040-698 60 00

WWW.SVERIGEHALSAN.SE

SVERIGEHÄLSAN

Vi har bytt namn!

ERSTA
SKÖNDAL
BRÄCKE
HÖGSKOLA

Högskolan antar nytt namn efter en av 1800-talets främsta pionjärer inom utbildning, sjukvård och socialt arbete: Marie Cederschiöld.

Namnbytet innebär ny logotype, ny hemsida och nya mejladresser. I övrigt kommer du att känna igen dig. Utbildningsverksamheten kommer att fortsätta i samma lokaler och du möter oss som jobbar här precis som tidigare.

Vår nya webbadress är: www.mchs.se

www.mchs.se/uppdrag • 08-555 051 19 • uppdrag@mchs.se

Affektfokus
Institutet för affektfokuserad terapi

Inbjuder till

Affektfokuserad korttidspsykoterapi (APT)

Introduktionsutbildning i Stockholm,
11-12 och 25-26 mars 2022

Kursledare

Birgitta Elmquist och Charlotta Dybeck

Senare under våren arrangeras en
fördjupande workshop i APT

Mer information på
www.affektfokus.se

Stockholms
universitet

Psyko- terapeut- programmet, 90 hp

med tre inriktningar:

- Kognitiv beteendeterapi (KBT)
- Psykodynamisk terapi (PDT)
- Specialistutbildning för psykologer (KBT eller PDT)

HT 2022 - VT 2025

Ansökan öppen 15 mars – 15 april 2022

Läs mer på:
www.psychology.su.se/psyko-terapeut

Psykologiska institutionen

Missa inte vårt NYHETSREV!

Håll utkik efter Socionomens
nyhetsbrev. Senaste nytt om
socialt arbete. Landar i din
mejlbox torsdag morgon
ojämna veckor.

Ombärlig
för dig som jobbar
inom socialt arbete
& psykoterapi

Vi söker en erfaren familjehemskonsulent

Vi är en väletablerad konsulentstött familjehemsverksamhet med bas i Stockholm. Vi har en ledande ställning vad gäller att erbjuda jourhemsplaceringar till kommuner främst i Stockholms län. Vi fokuserar och växer nu med att erbjuda kvalificerade familjehemsplaceringar.

Du ska i din roll som familjehemskonsulent:

- säkerställa att uppdragets och genomförandeplanens mål uppnås
- handleda och ge stöd till våra familjehem och säkerställer att de känner sig trygga
- erbjuda hög tillgänglighet för familjehemmet
- ansvara för kontakten med och rapportering till socialtjänsten
- samverka med hälso- och sjukvård, skola och nätverk och eventuella andra aktörer
- ha en direkt kontakt med den placerade (när så är aktuellt)
- delta i utredningen av nya familjehem

Vårt kontor i Stockholm är utgångspunkten för arbetet, men du bör även känna dig bekväm med att vara på resande fot då våra familjehem finns utspridda runt om i Sverige. Vi erbjuder möjlighet att delvis arbeta hemifrån och stor frihet att själv planera och styra över din arbetstid.

Du ska vara socionom eller ha annan utbildning som bedöms likvärdig. Minst 3 års erfarenhet av arbete som familjehemskonsulent. Påbyggnadsutbildningar relevanta för yrket är meriterande varav utbildning i nya Kälvesten tillmäts stor betydelse. Du ska ha B-körkort.

Arbetet kräver att du är trygg i dig själv och har lätt för att skapa relation till de människor du möter. Du är van att arbeta självständigt, men förstår vikten av samarbete och tät kontakt med dina kollegor. Du har en god förmåga att hantera och föra dialog med individer i olika sociala situationer och sinnesstämningar. Du bör också kunna uttrycka dig väl i skrift och vara van att dokumentera - en viktig del i arbetet.

Tjänsten är på heltid och du tillträder enligt överenskommelse. Provanställning på 6 månader tillämpas.

Skicka din ansökan, CV och personligt brev till Filipos Mekonen, filipos@iofab.se, 070-617 36 32.

www.iofab.se

Vi söker en affärsmässig verksamhetschef

Vi är en väletablerad konsulentstött familjehemsverksamhet med bas i Stockholm. Vi har en ledande ställning vad gäller att erbjuda jourhemsplaceringar till kommuner främst i Stockholms län. Vi fokuserar och växer nu med att erbjuda kvalificerade familjehemsplaceringar. Verksamheten är ägarledd och nuvarande ägare, som fortsatt kommer att arbeta aktivt i företaget, vill i ökad utsträckning lägga fokus på affärs- och verksamhetsutveckling.

Du ska i din roll som verksamhetschef:

- fungera som föreståndare och säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med dess tillstånd från IVO
- säkerställa att den löpande verksamheten bedrivs i enlighet med företagets vision och mål
- delta i ledningens arbete för att utveckla verksamheten affärsmässigt
- planera och fördela arbetet
- ha personalansvar för familjehemskonsulenterna
- säkerställa att verksamheten på övergripande nivå lever upp till uppdragsgivarnas krav och förväntningar
- säkerställa att verksamheten har en bemanning och kompetens som är tillräcklig
- säkerställa arbetet med att vårda, rekrytera och utreda familjehem
- säkerställa att den löpande verksamheten bedrivs med en sund ekonomi
- ansvara för det systematiska kvalitetsarbetet i verksamheten

Du ska vara socionom eller ha annan utbildning som bedöms likvärdig. Du ska ha flera års erfarenhet av socialt arbete, vara insatt i hur en konsultstött familjehemsverksamhet fungerar samt ha flerårig tidigare chefs- och ledningserfarenhet.

Du ska ha en tydlig idé om hur du bedriver ditt ledarskap. Du ska känna en lust och trygghet i att arbeta i verksamhet under tillväxt och utveckling. Kunna samverka i en liten ledningsgrupp i en ägarledd verksamhet.

Skicka din ansökan, CV och personligt brev till Filipos Mekonen, filipos@iofab.se, 070-617 36 32.

www.iofab.se

Dags att stå på egna ben!

Kim blev som 16-åring placerad på VoB:s behandlingshem Amra i Kristianstad, pga. en mycket otrygg hemmiljö. Efter en tid på Amra flyttade han över till en av VoB:s stödboendelägenheter. Kim tar nu, strax innan 19-årsdagen, nästa kliv vidare till full självständighet i en helt egen lägenhet. Läs mer om Kims resa och VoB:s vårdkedjor på vår hemsida och blogg!

Välkommen att kontakta oss!

Rikard Jönsson
Verksamhetschef Lägenhets- och stödboendet
0700 - 80 60 96
rikard.jonsson@vob.se

Jenny Tapper
Verksamhetschef Amra
0736 - 22 75 62
jenny.tapper@vob.se

